

ፍጥረት

ሁ ለ ገ ብ

የ አ እ ም ሮ ማ ዝ ና ኛ ::

የንግግር ውበትና የቋንቋ ጥራት መመዘኛ

ለኅሊና የሚሰማ ብሩህ ፈገግታን

በ መ ለ ገ ስ

ምርጥ በሆኑ የኢትዮጵያ ታሪክና ምሳሌዎች ላይ

የተገነባ የዕውቀት

መንደርደሪያ

በ

—ክብብ አጥናው

- ክፍል ፩ መገረዝ የሚገባው አንዳንድ ጎታች ባህል . . . ገጽ ፫—፳፮
- » ፪ የትምህርት ጎረቤት ሲቀድ . . ገጽ ፳፱—፳፱
- » ፫ የሴቶችን መብት ለማስከበር » ፴፱—፶፪
- » ፬ ሁለገብ ታሪክና ምሳሌዎች » ፶፫—፶፪ ፳፱
- » ፭ ቅኝ ገዢነትና የዘር መድልዎ ገጽታው . . . » ፳፭—፳፱
- » ፮ የሥራ ክብርነት . . . » ፸—፸፰
- » ፯ የኢትዮጵያ ሕዝብ ባህላዊ የጀግንነት ወኔ . . . » ፳፭—፺፭

From the Library of

ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሃንስ

FESSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

መገረዝ የሚገባው አንዳንድ ጎታች ባህል

በመሠረቱ «ባህል» ለአንድ ሀገር ሕዝብ የሥርዓተ ኑሮው ፣ የታሪኩ ሂደትና የሥልጣኔው ዕድገት ወይም ጎረቤት ተለይቶ የሚታይበት መታወቂያ ምልክቱ ነው ። ባህል ከትምህርት ፣ ከእምነት ሥርዓትና ከግና ችውም ሥነ መንግሥት ጋር እንደሰንሰለት የተያያዘ እት ብት ነው ማለትም ይቻላል ።

ኢትዮጵያዊው ሊቅ አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ የሰጡት ትርጉም «ባህል አባባል፣ የንግግር ስልት ልማድ ሀገር ፣ ሕግና ሥርዓት» - - - ወዘተ መሆኑን አመልክተዋል ።

«ባህል ዓለምን የሚለውጥ መሣሪያ ነው» የሚሉም አሉ ። ስለዚህም አንቶይን ደ ፣ ሣንት አዘገሪ የተሰኘው የፈረንሳይ ደራሲ «ባህል የሰው ዘር ዘለዓለማዊ ቅርሶችና የሰብአዊ አስተሳሰብ ሁሉ ከሥነ ምግባራት ጋር የሚገለጥበት ጠቅላላ ድምር ነው» ይለዋል ። ሞዛርት የተሰኘ የኦስትሪያ (ነምግ) ተወላጅ ስመጥሩ የሙዚቃ ደራሲም ስለባህል ዘለዓለማዊነት ሲገልጥ «በሚንም ትውልድ ዘንድ ሊረሳ የማይችል ነው» ብሎታል ።

በሌላም በኩል የዓለምን ሕዝብ አስተሳሰብ ሁሉ ወደፈለጉት አቅጣጫ መምራት የሚችሉ የታላላቅ ደራሲያን ሥነ ፍጡሮች፣ አስደናቂ የሥራልና የቅርጻቅርጽ ሥራዎች ፣ ጥንታውያን የሆኑ ከተሞች አመሠራረትና የሕንጻዎቻቸው ውበት ገድረ ሐሳብ ከባህል የመነጨ በመሆኑ ዓለም አቀፍ ክብር ተሰጥቷቸዋል ።

ዳሩ ምን ይሆናል ባህል የተባለ ነገር ሁሉ እንዳለ
ያለምንም እርምጃና ያለማሻሻያ ሊለበሱት ወይም ሊከ-
ተሉት የሚገባ አስተማማኝ ነገር አይደለም ። «በመል-
ካም አንገት ዕንቅርት» እንዲሉ ወይም በንጹሕ ስንዴ-
ውስጥ እንደአረም» ሆኖ ጥሩውን ባህል አንቆ የሚይዘ-
ውን የልማድ እሾህና አሜክላ መንቀል ያስፈልጋል ።
ይኸውም እንክርዳዱን እንነቅላለን ሲሉ ስንዴውንም
አብረው እንደሚያጠፉት ችኩሎች በመሆን አይደለም ።
ሠርጎ ገብ ወይም ተቀጽላ የሆነውን ባህል ለመግረዝና
ጥሩ የሆነው ብሔራዊ ባህል እንደወርቅ ነጥሮ እንዲወጣ
ልዩ ልዩ ፈሊጣዊ ምሳሌና ጥበብ የሞላበት ትምህርት
ያስፈልጋል ። ለምሳሌ፡—

(፩) ገደብ የለሽ ጥሎሽ ከጋብቻ የሚያሸሽ

ከጥንት የምናውቀው የሙሽራ ጥሎሽ
ኩታ ፤ ቀሚስ ፤ ጥላ ፤ መቀነትና ሻሽ
ብር - ቀለበት ሰጥቶ በብር ጉትቻ
በሀብትሽ በሀብቱ (ላም አለሽ ወይ በሬ (በሚል አቻ ላቻ)
ሲፈጸም ነበረ ሕጋዊ ጋብቻ

ከጊዜ በኋላ ትውልዱ ምን ሆነ?
ይህ ዓይነት ያገር ባህል እየመነመነ
ርካሽ ወፍ ዘራሽ ባህል በቦታው ገነነ
ጋብቻም መልክ አጥቶ መነገጃ ሆነ

በአንዳንድ ብሔረሰብ ሴት ልጅ የወለደ
ይባላል «እንግዲህ በወርቅ ነገድ»
አፍሪቃነት ቀርቶ ፈረንጆች ነን ያሉ
ሊቶች በልጅነት ሲዳሩ ሲኳሉ

የእጅ ወርቅ አምባርና የአንገት ወርቅ ሐብሉ (መስቀሉ)
ከጣት ቀለበት ጋር የጀሮ እንጥልጥሉ
ከልብስ ዓይነት በዓይነት የሚያዩትን ሁሉ
አጋትለው አጋብሰው ቁም ሣጥን ካልሞሉ
እጮቻቸውን ችግር ላይ ሳይጥሉ
ፍቅር አይገዛቸውም እንዲህ በቀላሉ ።

በአንዳንድ ብሔረሰብ በቀደመው ሥርዓት
ለአንዲት ልጃገረድ መቶ ቁም ቀንድ ከብት
እንደቀላል ማጫ ተቆጥሮ እንደኢምንት
ይተረጎም ነበር በፍጹም ድህነት

በአንዳንድ ብሔረሰብ ባህላዊ ውሻጥብር
አንዲት ልጃገረድ በማዕርግ ስትዳር
በሚንጮ አወላልቀው የጣቶችዋን ጥፍር
ቆማጣ አስመስለው ፤ ኮሶ አጠጥተው ያቀርቡለት ነበር ፤
እንዲሁም በአንዳንዱ ሌላ ብሔረሰብ
ሕጋዊ ጋብቻ መመሥረት ሲታሰብ
ጩቤም መሳል ነበር ወገኑን ለመስለብ ፤
እንግዲህ ይህ ሁሉ የልማድ ውስብስብ
ሊገታ ይገባል ያለምንም ገደብ ።

* * *
(፪) ተንዛዛ የሠርግ ደግስ ብዛት የጋብቻ መቅሠፍት

ከባህሉ ከልማዱ ከጉራውም አንፃር
ለቀለበት በዓል ለቃል ማሠሪያው ክብር
በተንዛዛ ደግስ ጠጥቶ መሳከር
ጥቅም አላስገኘም ከድካም በስተቀር
ጮማ እየቆረጠ በሻምጋኝ ቢታጠብ
በዊስኪ ተራጭቶ ሰክሮ ቢንተባተብ
ፊልተር ጠጅ ፤ ቢራው ያለገደብ ቢዘንብ

ሕዝብ አዳም ተሳክሮ በአረቄ ቢጠመቅ
ለአሞራ የሚተርፍ ያ ሁሉ ድግስ ሲያልቅ
ምስጋናው ተረስቶ ቀርቶ ምርቃቱ
መተማማት ብቻ ይሆናል ውጤቱ

ያ ሁሉ ሽር ጉድ የዘፈን ጋጋታ
ያ ሁሉ ጭፈራ እልልታና ሆታ
ለቅጽበት ብቻ ነው ላንዲት ቀን ላንድ አፍታ
ተረስቶ ይቀራል እንደውሀ ሽታ ።

ከዚህ የተነሣ እንደተረዳነው
በገዛ ድግሱ ከሚደነቅ ይልቅ ከሚመሰገነው
ይበልጣል ስሞታ ፤ ትችት ያሠለችው ።

የሐሜቱም ሰበብ ግልጥ ነው ምሥጢሩ
«እነ እክሌን ጠርቶ እንእክሌ ቀሩ»
አሳላፊዎቹም ምንም ሳያዳሉ
«ለነ - እክሌ ሰጥተው እክሌን ዘለሉ»
እያሉ መሸርደድ ተለምዷል ከባህሉ ።

ታዲያ ይህን ስንል ዋናው ዓላማችን
ሠርግ እንዳይደገስ ማከላከል ሳይሆን
ነገ አዲስ ቤት ንብረት የሚመወርቱ
የተንዛዛ ድግስ አማካይ ውጤቱ
ኋላ እንደሚያመዝን ከጥቀሙ ጉዳቱ
ለመጠቀም እንጂ አይደለም ለከንቱ
ሰው አንድቤቱ እንጂ የሚያዘው በሀብቱ
መዝናናት አይችልም እንደሚረባረቡ

በዕቃ ግዥ ስም ከባንክ ተበድረው
ወይ እምነት በማጉደል የሕዝብ ካዝና አራቁተው

ለጋሶች ለመምሰል ደግሰው ያበሉ
እንደአረም ሲያንቃቸው ችግር በመሐሉ
ልጆች ያሳደጉ? ወይ ዕዳ ይከፈሉ?

መክፈል አቅቷቸው ታሠሩም ቢባሉ
ከድግሱ አጫራሽ ካጩብጫቢው ሁሉ
ለአንዲት ቀን የሚሆን ዋስ እንኳ ያጣሉ ።

በዚሁ ዓይነት ሂደት ሁሉን ብታስተውሉ
እስካልተገረዘ ከሙሉ በክፍሉ
አሳሳች ነውና ልምዱም ሆነ ባህሉ
እስኪ እባካችሁ እንዳትታለሉ ።

«ምን ያህል ብርቱ ነው ኃይለኛ ጠንካራ
ልማድ የሁሉ ምንጭ ያሳር የመከራ
ቂሙ እማይነቀል መርዙ የማይጠፋ
ምን ነገር ይገኛል ከልማድ የከፋ? » (ከ/ሚ)

※ ※ ※

(የ) በጋብቻ ጉዳይ የሚስተኛው ሰው

ጣልቃ ገብነት ያስፈልጋል? ?

በተለይ ሴቶች ልጆች ገና በሕፃንነት ይዳሩ በነበረበት ሥርዓት ለዘ
ለቂታ ነገር ስለሚመሠረተው ጋብቻ ሙሉ ኃላፊነት ወስደው በውክልና
የሚነጋገሩ ወላጆች ወይም አሳዳጊዎች ብቻ እንደነበሩ የሚከድ የለም ።
የሥልጣኔ ዕድገት መታየት ከጀመረበት ጊዜ አንገሥቶ ደግሞ ብዙ የተማሩ
ወጣቶች እስከ መጨረሻው የሚያዋጣቸውን ጋብቻ ለመመሥረት ከተ
መራረጡ በኋላ ለወላጆቻቸው በማላወቅ የእናትና አባት ወይም የአሳዳጊ
ወዳጅ ዘመድም ፈቃድ እንዲጨመርበት በማድረግ ሽከሙን ለማገዝ
መሞከራቸው ይታያል ።

ታዲያ አንዳንድ ወላጆች ይህን ዓይነቱን የሥልጣኔ በረከት ባለመ
ቀበል «የእኛ ፈቃድ ብቻ ይሁን» ብለው በሚከራከሩበት ጊዜ የሚታየው
ግትርነት አንዳንድ ወጣቶችን ከወላጆቻቸው ፈቃድ ውጭ የሚያስከበልል

እንዳይሆን ከሚጠቁሙት ምሳሌዎች የሚከተለውን አጭር ኮሚሊ(አስቲኝ) ድራማ ብንመለከት ?

ጠለፋት ወይስ ጠለፈችው ?

አንድ ዓይነ ሥውር ልጅ በወጣትነቱ
ልጃገረድ ጠልፎ ከሀገር በመጥፋቱ
በሕግ ሊጠየቅ ተከሰሰ አባቱ ።

የልጃገረድ አባት ፤

ዓይነ ሥውር ልጅህ ልቡ የታወረ
ገና አንዱን ሳይዘው በጀምር የቀረ
የኔን ልጅ ለመጥለፍ ከቶ እንዴት ደፈረ ?

የዓይነ ሥውር አባት ፤

ሥነ ሥርዓት በሕግ ልጄን አትሳደብ
ያንተ ልጅ ባጠፋች በኔ ልጅ ማሳብ
ልማድ ሆኖብሐል ምላሱን ሰብስብ ፤

የልጃገረድ አባት ፤

ኸረ ለመሆኑ ከቶ የት አገር ነው
ዕውር ልጃገረድ መጥለፍ የለመደው
ወላድ ይፍረደኝ ያሳፍራል ወሬው ፤

የዓይነ ሥውር አባት ፤

ይልቅስ አስተውል ኀሊናህ ይፍረደው
የአንተ ልጅ ሳትሆን የተጠለፈችው
ተጠልፎ የሄደው (ዕውሩ ልጄ) የዋህ የኔ ልጅ ነው ፤
ያች ዓይናውጣ ልጅህ ጠባይዋን ሳናውቀው
እየመራች ወስዳ የት እንደጣለችው
አልታወቀም ገና መነሻው መድረሻው
ልጄን ሳታመጣ መቼ እለቅሃለሁ
እስከመጨረሻው እፋረድሃለሁ ።

የልጃገረድ አባት ፤

ልብ አርጉ ዛቻውን ይህን የድፍረት ቃል
የልጁ ሲገርመኝ አባትየው ብሏል
ኸረ ለመሆኑ ይህ እውነት ይመስላል?
ከቶ ምንስ ቢሆን ለጋብቻ ሲባል
የርሱን ዓይነ ሥውር ማን ጠልፎ ይወስዳል?
የዕውር ውባጭ ልጄን ወስዶ ስላስቀረ
ፍትሕ እጠይቃለሁ ልብ አርጉልኝ ኸረ !

የዳኞች ገምገማ ፤

«አፍ እላፈው ይብቃ አትረባረቡ
ምንም ፋይዳ አይሞላም ዛቻውና ስድቡ
ፍትሕ መስጠት እንችልም ልጆቹ ሳይቀርቡ»

ክስም ውስብስብ ነው ሥውር እንቁቅልሽ
እንዴት ሊሆን ቻለ ተከሣሹ ከሃሽ
በሌላም አቅጣጫ ከሣሹ ተከሣሽ ?

የምሳሌው ትርጉም ፤

የተከሣሽን ልብ ከሃሽ ቢያውቅ ጥር
መውጣት አይፈልግም አደባባይ ደፍሮ
የማን እንደሆነ ሳይታይ ጥፋቱ
ተሽቀዳድሞ መክሰስ ይኸው ነው ውጤቱ
እየበሃ እንዳይሄድ መግት እንደጥንቱ
እስኪ እባካችሁ ነገር አትኮትኩቱ !

—ትርጉሙን ማስተዋል ለምትረዱት—

ያልኝ አስተያየት ይህ ነው እንደሕጉ
በልጃገረዱ ወይም በዕውሩ
መፍረድ አይቻልም ግልጥ ነው ምሥጢሩ
በመካከላቸው የሁለቱም መሪ
ፍቅር ይመስለኛል ዋና አስተባባሪ
«እኔ አንችን ልከተል አንቺም እኔን ምሪ
ወይም እኔ ልምራህ አትፍራ አትፍረ»

ብለው ከተጓዱ እስከመጨረሻው

እንኳን እናት አባት ሰይፍም አይለያቸው
የባህሉ ተጽዕኖ የወላጆች ግራት
የዛቻው ጋጋታ የመግቱም ብዛት
ፋይዳበስ መሆኑን እያወቃችሁት
ታዲያ እስከመቼ ነው ይህ ጣልቃ ተባነት ?
ያሉባልታው ወሬ ትችትና ሐሜት
ይህ ሁሉ ዘመቻ የሰው ስም ለማጥፋት

እንዴት ተለመደ በምን ምክንያት ?

* * *

(፬) ትዳር የሚያስፈታ የጠንቋይ ተማታ

ሞራ ገላጭና ጋኔን ሳቢ ነኝ ባይ
ባለዛር ቃልቻ አስማተኝ ጠንቋይ
ኸረ ለመሆኑ አሁንም አለወይ ?

አንዲት መካን ቆንጆ ልጅ መውለድ ፈልጋ
ሐደች ወደ ጠንቋይ ልትጠይቅ በዋጋ

ጠንቋይም ደስ ብሎት ባለማወላወል
«በሕግ ካገባሽው ከመጀመሪያ ባል
መውለድሽ አይቀርም አውለያው ታርቆሻል ።
ተቀባይ ወንድልጅ ጀባ ብለንሻል»
ብሎ መልስ ቢሰጥ ሴትየዋ ገርሟት
«አይመስለኝም ጌታው ምነው አያውቁት
የሕግ ባሌማ ካለፈ ሕይወቱ
ከሞተ ቆይቷል ልክ አሥር ዓመቱ!! »
ብላ መልስ ብትሰጥ ጠንቋይ ተቆጣ
ነገሩ አሳፍሮት የሚያደርገው ቢያጣ
«ዝም በይ ፍየል ምላስ ምን አስለፈለፈሽ ?
ቢሞትም ባይሞትም ትወልጃለሽ አልኩሽ?»
እያለ አንራባት በሐፍረት ተውጦ
የጠንቋይ ተማታ ምኑ ተጨብጦ ?

* * *

ባለ ነጋሪት ባል

ከጥንት አስጠንቋዮች የአንድ ባላባት ሚስት
ሰጠንቋይ ማደግደግ ማሸርገድ ለምዶባት
ባሌ እንዲወደኝ ምን ይመስልዎታል
እስኪ አስረዱኝ ጌታው መጽሐፉ ምን ይላል?»
ብላ ብትጠይቀው ጠንቋይ በቅጽበት
አጭር መልስ ሰጣት እንደዚህ በማለት
«መጽሐፉ ይልሻል ነጋሪት ነጋሪት
ይህንም ተርጉሜ እንደ ተረዳሁት
ራስ ታገቢያለሽ ተስፋ አለሽ ወደፊት
ከዚህስ ባልሽ ጋር ኮከብሽ አይገጥምም
አጥፊሽ ነው ያለርሱ ቀባሪ የለሽም

ብትፋቱ ደግ ነው ሳይቀድምሽ ለመቅደም»
ብሎ አሳምኗት ከባሏ ተፋታች
የሞቀ ትዳሯን አፈራርሳው ሄደች
በመሐል አራዳ ቤት ሠርታ ተቀምጣ
ባለነጋሪት ባል ብትጠብቅ አይመጣ
ብትጠብቅ አይመጣ
ባለነጋሪቱ ራስ ይቅርና
ተራውም ባል ታጥቶ ጉድ ፈላ እንደገና
ማንም ሳይጠይቃት በሐፍረት ተውጣ
ድህነት በርሷ ላይ ጓዙን ጭኖ መጣ
ሲያጅባት የኖረው የቤት ሠራተኛው ስለተበደለ
ለችግር አጋፍጧት ጥሏት ኮበለለ
ሌላ አማራጭ ጠፍቶ ከዚህ በኋላማ
የተለጎመ ፅንቅብ ጉርዝኝ ተሸከማ
ወጣች ወደሜዳ ለከብት ለቀማ

ከብት ስትለቅም ውላ ስትመለስ ማታ
ከመንገድ ባሻገር ያንን ጠንቋይ አይታ
ድምፁዋን ከፍ አድርጋ በመጥቀስ ተጣርታ
«አንቱዬ ምን አልኩህ ወይስ ምን በደልኩህ ?
ባለነጋሪት ባል ታገቢያለሽ ብለሁ
የሞቀ ትዳሯን ቤቴን አስፈትተሁ
ቀብረውኝ ትቀሩ እንዴህ አንከራተሁ?
አይ ውሸታም ጠንቋይ ምን አታላይ ነህ?
አሁን ገና ገባኝ የጠንቋይ ምሥጢሩ
ሌላ ምን እላለሁ ቁም ነገር ላትሠሩ
እንዳንከራተቱኝ ተንከራተሁ ቅሬታ»
እያለች ስትረገመው በብርቱ ተማርራ
አጅሬ አላፈረም ቅንጣትም አልፈራ

የሌባ ዐይነደረቅ መልሶ ልብ ያደርቅ
እንደሚሉት ተረት መልሶ ለማብሸቅ

በድፍረት ተናዶ ሲናገር አጅሬ
 «ታዲያ ዋሸሁ እንዴ ይህን መናገሪ
 ባይገባሽ ነው እንጂ የንግርቱ ጥበብ ።
 ይህ የተሸከምሽው የተለገመ ዕንቅብ
 ነጋሪት ይሉሻል ይህ ነው ባለድባብ
 ይህንን ሳታውቁ በድኅነት ሰበብ
 አታረብርቢብኝ ሂጂ ወዲያ ቅልብልብ»
 ብሎ አፍጥን በማስያዝ አዋርዷት በስድብ
 ያ ያራዳ ጠንቃይ ማሾፍ የለመደ
 እንዲህ አሳፍሮ አፈዘባት ሄደ ።

* * *

የመድፍን ፀሩ ምሥጢር

ከሊቃውንት አንዱ ስመ ጥር መዘምር
 መቶ አድርገው ይዘው የጥንቆላን ተግባር
 «ከጥይት የሚያድን ከአደጋ እሚሠውር
 የተፈተነ አስማት ልዩ መድፍን ጸር
 «የራስ መጠበቂያ (ልዩ ዐቃቤ ርእስ)
 አለኝ» ይሉ ነበር ።

ባላገሩም ሆነ ከተሜውም ሳይቀር
 ይወራረድና መቶ ብር ያሲዛል
 ከካርታ ጥይት ጋር ምንም ነገር ሳይጎድል
 ጠብመንጃ ተሰጥቶት «በል ተኩስ ይባላል»
 እያነጣጠረ ግንባር ለመበተን
 ወይም ጀርባቸውን ከኋላ ለማቡነን
 ቢተኩስ ቢያስተኩስ ደብቱ አይመቱም
 መቶ ብር ሁል ጊዜ ይቀልጣል እንደሰም
 ከእለታት አንድ ቀን አንድ ያራዳ ወጣት
 መቶ ብር በማስያዝ ተወራርዶ ድንገት
 ጠብመንጃ ተሰጥቶት ተቀበለ ጥይት

ታዲያ ያራዳው ልጅ አልተሞገም ከቶ
 የደብቱን ጥይቶች ከጠብመንጃ አውጥቶ
 ሌላ ካርታ ጥይት የዚያን ተመሳሳይ በቦታው ተክቶ
 እያቀባበለ አስገባ አመቻችቶ

የተደገሰውን ሞት ሳያስታውሱ
 ደብተራ አምሮባቸው ካባ እንደለበሱ
 በትልቅ ቋጥኝ ሳይ ወጥተው ተኮፈሱ
 አስማቱ አልሠመረም ምክንያቱን እንጃ
 ቃታውን ሲስበው በአደገኛ ፍርጃ
 ፍንግል ብለው ቀሩ እንደቦና ጥጃ

ታዲያ ለቦራትዋር ገብቶ ቢመረመር
 የደብተራው ጥይት ድምፁ የሚያሸብር
 እርሳሱን አውጥተው ባሩድ ብቻ ሲቀር
 ለካስ ባዶ ፍሯል የወረቀት ነበር

ጥንትስ መብረቅ እንጂ መትቶ የሚያቆስል
 ነጉድንድ ብልጭታው መች ሰው ገድሎ ያውቃል?
 ይህ መሆኑ ታውቆ የመድፍን ፀሩ ምሥጢራዊ ጥበብ
 ከንቱ ሆነው ቀሩ ደማቸው ደመ ከልብ ።

የምግሌው ትርጉም

ሳይሠሩ ለመክበር በሕዝብ እያሾፉ
 በሐሰት ጥንቆላ አገር የሚዘርፉ
 ጫት ቅመው በሰው ላይ እያነፈነፉ
 እንትፍ ትፍ በማለት ምራቅ የሚተፉ
 መተት በመተብተብ ክታብ የሚጽፉ
 ምሥጢራቸው ታውቋል ከእንግዲህ አይልፉ
 አዶ ከበሬውና የዛሩም ጭፈራ

ያተቱዋ ጨሌ ከገብስ ቅንጨው ጋራ
ቁጣ ቆሎው ዳቦው ያ ሁሉ ዝየራ
ለጤንነት ጉዳይ ምንም ፋይዳ አልሠራ

በአዱዋው ጦርነት አገር ስትወረር
ልትወድቅ ተቃርባ ሕዝብ አዳም ሲሸበር
ከቶ ዕውነት መስሏቸው የጥንቆላው ነገር
«አስማተኛ ጠንቋይ ባለመድፍነ ፀር
ባለአንደርቢው እሳት የምትፈጥር
ጠላት መጥቶበናል ሳትፈራ ሳታናር
አደባባይ ወጥተህ መቃቃስን አስመስክር
ተባበር » ተብሎ ተጠይቆ ነበር ።
ዳሩ ግን ያን ጊዜ ማንም መልስ አልሰጠም
እንደውሃ ሽታ ሆኖ ቀርቷል ሁሉም ።
በማይጨውም ጊዜ ጥንቆላ አልጠቀመም
ስለዚህ ጠንቋይም አስጠንቋይም ስማ
በጥንቆላ አይደለም አገር የምትለማ።

※ ※ ※

(፩) እየዘፈኑ ማልቀስ ?

በየትኛውም ዓለም ቢሆን ማንም ሰው ወገኑ ወይም የቅርብ ጓደኛው
እናትና አባት ፤ ወንድምና እገት ፤ ባል ወይም ሚስት ባጠቃላይም ወዳጅ
ዘመድና ጎረቤት (ወዘተ) ሲሞት የማይደነግጥና የማይዘን ወይም የማይ
ለቅስ ይኖራል ለማለት ባይቻልም የመዋዕለ ሐዘን አፈጻጸም ሥርዓቱ የተ
ለያየ ነው ።

በሀገራችን የሚገኙ ልዩ ልዩ ብሔረሰቦች የሐዘንን ጽንሰት የሚጋ
ፈጠቡት ሁኔታ ከየትኛውም ዓለም ለየት ያለ መልክ እየያዘ ከመጣ ውሎ
አድርጎል ። ገደል ይሁን ሜዳ ሳይለዩ በድንገት ዘለው ድንጋይ ላይ በመ
ፈጥረጥ ሕይወትን ያህል ውድ ነገር አደጋ ላይ የሚጥሉ አሉ።

እንደጥንት አባቶቻችን ወግና ሥርዓት እንኳ ቢሆን ማንም ሰው
በሞት ሲለይ ገደብ ባለው ሥርዓት መለቀስ የሚገባው ሦስት ጊዜ ብቻ
ነበር ። ይኸውም ፤

፩/ ነፍስ ከሥጋ ስትለይ

፪/ አስከረን ከቤት ሲወጣ

፫/ ግብአት መሬት ሲፈጸም ማለት ነው ።

አሁን ግን ከዚህ ሥርዓት አልፎ እየዘፈኑ ማልቀስ ወግ ሆኗል ።

በእርግጥ ሰው ሲሞት ማዘንም ሆነ በሥርዓት አልቅሶ የማስለቀስ
ባህል ከልምድ የመነጨ ወግ በመሆኑ በግዝትም ሆነ በአጥጅ ለማስተው
የተደረገ መከራ ሁሉ ሁኔታውን ወደማባባስ ደረጃ ከማድረስ በቀር ሌገ
ታው እንዳልቻለ ባለፉት ፳ ዓመታት ውስጥ ታይቷል ። መፍትሔውስ!
ቢባል ትምህርት መቅደም አለበት ። ትምህርቱም ይህን አድርግ ወይም
አታድርግ በሚል ከንቱ ውትወታ ብቻ ሳይሆን ከሚገባ በላይ በቀበጸ
ተስፋ ወይም በይሉኝታ ለይስሙላ የሚፈጸም የልቅስ ዋይታ የሚያስ
ከትለውን ጉዳት ከድርጊቱ አፈጻጸም በመነጨ ታሪካዊ ማስረጃ እንዲ
ጋለጥ ማድረግ ያስፈልጋል ። ለዚህም የሚከተለውን አንድ ድርጊት እን
ደሞዴል አድርገን አቅርቦናል ።

※ ※ ※

የነጆኒ እናት

አንድ ባይተዋር ሰው የውጭ አገር ዜጋ
ዜግነት ለውጦ ከእኛው የተጠጋ
በኢትዮጵያ ሲኖር በሐክምና ሥራ
በመርፌ በኪኒን ገበያው ሲደራ
ብዙ ወዳጅ ዘመድ ጎረቤት አፈራ
ለደስታም ይሁን ወይም ለመክራ
ዕድር ጠቃሚ ነው ብለው ጠቁመውት
የድር አባል ሆነ ከሰው ለመግባባት ።

ሲኖር በደስታ በእኛው አገር ሥርዓት
ከዕለታት አንድ ቀን የዚህ ፈረንጅ እናት
በሎንዶን ከተማ በተወለዱበት
ሞተዋል ተብሎ ተወራ በድንገት

የሴት የወንድ ዕድር የማግበሩ አባላት
አንድ ቀን ማለዳ በዕለተ ሰንበት
ተጨንቀው ተጠበው መርዶውን ነግረውት

ምን ብሎ እንደሚያለቅስ ነቅተው ሲጠብቁት
እናቱን በማሰብ ወይም በማስታወስ
የገሊና ጸሎት አድርሶ ሲጨርስ
አጅራ ጭጭ አለ እንባም ጠብ አላለው
የልቡን ማን ያውቃል? ቢያዝንም በሆዱ ነው ።

ታዲያ የኛ ሰዎች አይገቡበት ገብተው
ጋቢ ተከናንበው መሐረብ አውጥተው
በማስመስል ብቻ ዘመድ ወዳጅ መስለው
ለቅሶውን በማድመቅ ሊያግዙት ፈልገው
«አረ እናቱ እናቱ ምንዎት ሳረር ?

ዓይንዎትን ሳናይ ቀሩበን ባጭር
የነጃኒ እናት እስኪ እንጨዋወት እንነጋገር»
እያሉ በመጮህ ሲያለቅሱ እንደ ዋሳ !
አንድም ዓይን አልነበር በእንባ የወሳ

በጮሁ በያስጮሁ እርሱ መች ሥራ አጣ
መጫወት ጀመረ ጭራሽ ዓይን አወጣ ።

ደግሞም አንድ ነበዝ ከሠራተኞች ጋር
ለፈረንጁ ምግብ ወጥ ሠረው የነበር
በእወደድ ባይነት ደመወዝ ሊያስጨምር
ለቅሶውን በማድመቅ ጩኸቱን በማክረር
በአርቲፊሻል ዜማ ያንነራገር ጀመር ።

ፊቱም ተኮሳትሮ በሐዘኑ ብዛት
ይመስል ነበረ የማለዳ ኮሶ ደጋግመው የጋቱት
በሚያለቅስም ጊዜ ምንም ዜማው ባይጥም
ሙሾ ማውረድ ያዘ በቅኔ በግጥም ።

«የኔ እናት የእኔ እናት ምንው አጋለጠኝ
ዘንካታዋ እናቱ ምንው ጨከኑብኝ?
የነጃኒ እናት እኔ ልቅደምዎት በሞቱ ይቆዩኝ»
እያለ ሲያዘምር አንጀቱ ያረረ
ዘመድ መስሎ ታየ አብሮአቸው የኖረ ።

ፈረንጁ ግን ይህን ሲያዳምጥ ቆይቶ
ለካስ ታዘቦታል መደሰቱ ቀርቶ
አንጀቱ አልደረሰም አርቲፊሻል ዜማው
ያፈዘበት መስሎት ጭራሽ አበሳጨው
ስለዚህ በቁጣ እንዲህ ሲል ገሠጸው

«ሚን ነካህ ኢባክህ ሲማ አንተ ቢሩ
ሊካስ ውሽታም ነህ ታወክ ም ሥጦሩ
የእኔ እናት መኖሪያ ዊጭኖ አገሩ
አንቱ እዚህ ሆነህ ሚን ታውካለህ ኢባክህ
ታማኝ ሶ መሰለኸኝ ለካስ ተዋሻለህ
የማታውክበትን ለቅሶ እያበላሸህ
ኢንዱሮጌ ውሻ ሚን ታንኳርራለህ?
እኔ አይፈልግም ካንተ ጋራ ኒሮ
ከሢራ ዊጪ ነህ ከሳሬ ቸምሮ ።»
የምግሉው ትርጉም

የልቅሶ ባህላችን ከዚህ አንጻር ሲታይ
ተቀላቅሎበታል አርቲፊሻል ጠባይ
ደረት መድቃትና ፊትን ጠጉርን መንጨት
አልቃሽ እያቆሙ አእምሮን በመሳት
ሙሾ እያወረዱ በእንባ መራጨት
በርግዶ አሳብቦ እስክስታውን መንካት
አልቅሶ ማስለቅስ ጩኸት ማስተጋባት
ባያለቅሱ ደግሞ የሐሜቱ ብዛት
ጭራሽ ገደብ አጣ አሁንስ ባሰበት
ሥርዓት ይኑር እንጂ ምንው ያለሥርዓት ?

የሙግት ወዳድነት ጠባይ እንደባህል ሲታይ

በአብሮ አደግነት በጉርብትናቸው
ተፋቅረው ሲኖሩ ሠፈር ያወቃቸው
ሁለት ወጣት ሴቶች ነበሩ በአንድ አገር

አምባገር ፈጥረው ባልታወቀ ነገር
ባለባልታ ስድብ ይጓጓኑ ጀመር

አንዱ ያንዱ ያን ምሥጢር ማውጣት ሲጀምሩ
ከስድብ አለፈ ከረረ ነገሩ

ከግራም ከቀኝም ቀርበው ተፋጠጡ
በዛቻ በጨኸት ሠፈር አናወጡ ።

ብዙ ተለዋውጠው እርግጫና ጡጫ
ለጎረቤት ተርፎ ዛቻና ግልምጫ

ትንቅንቅ ሲገጥሙ ሰንበር ለሰንበር
ማን ወንድ ይገላግል? ሆኑ አራስ ነብር ።

በሾለ ጥፍራቸው እየተላላጡ

በላይና በታች ተገለበጠ ።

በመጨረሻ ግን አንደኛዋ ስትደክም
ታጣደፋት ጀመር ሌላዋ በኩርኩም

ልትገደላትም ስትችል በመሳሳት ለነፍስ
«አንቺ አስኮናች» ብላ ሕይወትዋን ሳትጨርስ

ገዝግዛ ተወቻት በቢለዋ ደንደስ ።

ከዚያም ተለያይተው በገላጋይ ብዛት
ወደፖሊስ ጣቢያ ሄዱ በመዛዛት

የተሸነፈችው ክስ ስትመሠርት

«ገዝግዛ በመተው ምንም ባትገደለኝ
መቄጠር አለበት አርዳ እንደጣለኝ»

ስለዚህ ትሰቀል በሞት ትቀጣልኝ ።

ብላ አመለከተች ባቀረበችው ክስ

በሞት የሚያስቀጣ የሕግ አንቀጽ ሳትጠቅስ ፤

የቀረበውን ክስ ዳኞቹ መዝነው
የመግደል መከራን ከሚያመለክተው

የተስተካከለ የሕግ አንቀጽ ጠቅሰው

ከገንዘብ ቅጣት ጋር የአሥራት ቅጣት

ወሰነው በፈርዱ ከሚሸን አስቆጣት ።

«በሞት ካልተቀጣች አልስማማበትም
ፍርድ አዳልታችኋል አልቀበለውም ።»

በማለት ደነፋች ደምፁዋን ከፍ አድርጋ
በዳኞች ላይ መጣ ያልታሰበ አደጋ

ሕጉን ለማስረዳት ቢደክሙ ቢጥሩ

ተሰሚነት አጥተው በሐሳብ ተወጠሩ

ኋላ ግን ከዳኞች አንደኛው በብልሕት
የሚከተለውን ምርጫ አቀረቡላት

«ተከሣሽ ተሰቅላ በሞት ትቀጣ ካልሽ

እንደገና ይምጣ የሽንኩርት መክተፊያሽ

የሰላ ቢለዋ ይሰጥ ለተከሣሽ

ታዲያ እንደገመትነው ከመሠረትሽው ክስ

ሙያ አልተሠራምና የቢለዋው ደንደስ

ስለቱን አዙራ አንገት በመቀንጠስ

ተከሣሽ በቅድሚያ ጅምሯን ትጨርስ

ከዚያ በኋላ ነው የምንፈርደው በነፍስ»

ብለው ሲጠይቁዋት ከሣሽ ይኸን ጊዜ

መገላገል ቻለች ከያዛት አባዜ ።

የምላሌው ትርጉም

የሙግት ባህላችን የጥንቱ የጢቱ

ይህን መሳይ ነበር ቅርጽና ይዘቱ

ያን ውስብስብ ሥርዓት ለመርሳት ያልቻሉ

የግል ቁም በቀል እያሰላሰሉ

ባሽሙር ባለባልታው በትንሽ ምክንያት

ግፋም ቢል በማድቢት በውሃና መብራት

ብዙ አካባቢ አለ ሙግት የበዛበት

አብሮ መኖር ላይቀር ሰው ከጎረቤቱ

ተደጋግፎ መኖር ሲቻል በሥርዓቱ

የሙግት መራዘም ምን ይሆን ውጤቱ ?

(፯) እያዜምህ ፍታኝ

ዘጠኝ ልጆች ያሉት አንድ አባት ገበሬ
ድንገት በማግኘቱ የተውሶ በሬ
ጠምዶ በሚያርስበት በተራ በዓል ቀን
ድንገት ከተፍ ብሎ የገጠር ባሕታዊ
ያልተማረ ካህን ፤

«የዛሬው ቀን በዓል መሆኑን ታውቃለህ
ታዲያ በሬ ጠምዶህ ስለምን ታርሳለህ?
ሥጋህ ላንጦርጦስ ነፍስህ ለዲያብሎስ»
ብሎ ሳላወግዘህ ውጉዝ ከመክርየስ
ፍታ በዛሬው ቀን አይገባም ልታርስ»

ብሎ አስጨነቀው አገደው ከሥራ
አዩ ማሳዘኑ የወቅቱ አዝመራ !!

ገበሬው ደንግጦ ቆም አርሳ በሮቹን
«መምህር እባክዎን ይማሩኝ የዛሬን

የልጆች አባት ነኝ በሬው የተውሶ
ነገ አላገኘውም ችግር ተባብሶ

የቤተሰቤ አቋም ይቀራል ተቃውሶ

የአንድ ሰኔ አዝመራ የገደለውን ሰው

መቼም ዘጠኝ ሰኔ እንደማያነሣው

ታሪኩን ያውቁታል ምኑን ልንገርዎት

ልጆቹ ተርበው ልመና ከመግባት

በዚህ ቀን አርሼ ባመት ከማገኘው ከምርቱ በረከት

መስጠት ይሻለኛል ብዙ አሥራት በኩራት »

ብሎ ቢለምነው ባሕታዊ ባሰበት

«ውጉዝ ከመ ክርየስ ቃለ ሐዋርያት »

በማለት አውግዞት ለመሄድ ሲነሣ

ገበሬው ተቆጣ ልመናው ተረሳ

«መምሬ ምን ነካሽ ልክ አታውቁምሳ»
ብሎ በደም ፍላት ጅራፉን አዞረ
እየተንጠራራ ያጉነው ጀመረ ፤
ባሕታዊ ደንግጦ በፍጹም ትሕትና
ግዝቱን አንሥቶ መለማመጥ ሆኖ !!
የበረሐው ሰማዕት አየ ብሕትውና !!
ከዚህ በኋላማ ገበሬው ተዝናና

«በቃል ፈታህ ብትል መቼ እሰማህና
ይልቅስ እያዜምክ ፍታኝ እንደገና»
እያለ ጮኸበት አንነው በጅራፍ
መድኃኒቱ ይህ ነው ለወፊ ገዝት አፍ ።

የምሳሌው መልእክት

ባልተገረዘ ባህል እየተታለለ
ችግርን የማያውቅ ስንት ሰነፍ አለ ?
ሜሪ አንቶኒ እሚሏት የፈረንሣይ ንግሥት
ችግርን የማታውቅ የረሐብን ምንነት
«ገበሬው ተርቧል ተቸግሯል» ቢሏት ።
«የፈረንሳይ አገር አራሽ ገበሬው
ሸረ ለመሆኑ ምኑ ሞኝ ነው?

ለምን ኬክ አይበላም እንዲህ ከራበው ? »

ብላ መልስ ሰጥታ ተናግራ በቅሌት

ሲያዘራት ይኖራል ታሪክ ሲያጋልጣት ።

የእኛም ዘመናይዎች ብሕትውና ብርቁ

የዓለምን ችግር ጠንቅቀው ሳያውቁ

ከዓለም ሳይወጡ ዓለምን የናቁ

ቢመከሩ አይከፋም ከእውነት ሳይርቁ

ለምነውም ሆነ ወይም ተመጽውተው

መብላታቸው ላይቀር እህል መሻታቸው

በተራ በዓላት መጽሐፍ ሳያዛቸው

በምን ምክንያት ነው ሥራን መጥላታቸው ?
 ቢማሩማ ኖሮ ከብሕትውናቸው
 መመገብን ወደ ሥራን ለሚጠላ
 መመሪያችን ይላል «የማይሠራ አይብላ»
 ከሚሠራው ጋራ በሥራ ተባብረው
 ሠርተው እያሠሩ መኖር ሲገባቸው
 ሃይማኖት ይመስል ልምድን ተቆራኝተው
 በዓላት መቆጠርን ማን አስተማራቸው ?
 «በዓል ሃይማኖት ነው» አይልም መጽሐፉ
 ለሥራ እንኳ ይበቃል እንቅልፋ ።

※ ※ ※

(፳) ሁሉ ነገር የሚገኝ በሥራ ወይስ በድል ?

ዕድል በባህላዊ ቋንቋችን ሁለት ትርጉም አለው ፤ ይኸውም ፤
 ፩/ አንድ ነገር ሲታደልና ሲከፋፈል የሚገኝ ድርሻ ወይም ፈንታ
 (ዕጣ) ማለት ነው ።

፪/ ማናቸውንም መልካም ወይም መጥፎ አጋጣሚ ሁሉ ዕድል
 ብለው ይጠሩታል ። ከዚህም የተነሣ ቀድሞውኑ መሠረት የሌለውና
 በጽሑፍ ማስረጃነትም የተጠናከረ ድጋፍ ያልተሰጠው «የ፬ ቀን
 ዕድል» የሚባል የሕልም ተስፋ ድምፁ ጀርአችንን እየገረፈው
 ሲያልፍ እንሰማለን። በተግባር ግን ማንም ሰው የሚያገኘው መልካምም
 ሆነ መጥፎ ነገር በሥራ ወይም በአጋጣሚ ብቻ እንጂ ሌላ የተለየ
 ምንጭ መኖሩን የተፈጥሮ ሕግ አልገለጸልንም ።

ከዚህ የተነሣ ምንም ጭራና ቀንድ የሌለውን ከንቱ ሐሳብ በመከተል
 ዕድል የሚባለውን ሕልማዊ ንግርት እንደአንድ ተፈጻሚ ትንቢት
 ቆጥረው በከንቱ ተምኔት የሚዋልሉ ሁሉ ከሚከተለው ድራማ
 አንድ ዓይነት ትምህርት ሳያገኙበት ይቀሩ ይሆን ። ?

ወፍራም የሕልም እንጀራ፤

የዕድልን ከንቱነት በታትኖት ያለፈ
 አንድ ታሪክ አለ ቀድሞ የተጻፈ

የስልክ ጥሪ
 «ሐሴ አቶ እከሌ አንተ ዕድለ መልካም
 ስማ የምሥራች ደስ ይበልህ በጣም
 የጥሪው ተቀባይ
 ማለብል ምንድነው ምን ዓይነት ምሥራች ?
 የስልክ ጥሪ ፤
 ከዛሬ ጀምሮ ይቺ ዓለም ያንተ ነች
 ዕድል ወደቤትህ ልትገባ ቀርባለች
 መጣች ተቀበላት ገዛ ጀምራለች
 ጥሪ ተቀባይ
 ምን ዓይነት ዕድል ናት ለምን አትነግረኝም?
 የስልክ ጥሪ ፤
 ብቻ እንዳትደነግጥ ተጠንቀቅ እንግዲህ
 ደስታህ በሽታ ሆኖ እንዳይመጣብህ
 በደስታ ማዕበል ልብህ እንዳይዋልል
 መንፈስ ጠንካራ መሆን ይገባሃል
 እንዳትደነግጥ እንዲህ ነው መታደል
 ጥሪ ተቀባይ
 ንገረኝ ግድ የለም አንተ ምን ቸገረህ
 የስልክ ጥሪ

በነገራችን ላይ እስኪ ልጠይቅህ
 ግማሽ ሚሊዮን ብር ሎተሪ ቢደርስህ
 ሸረ ለመሆኑ ምን ታደርገዋለህ?
 ለእኔስ ለወንድሙህ ምን ትሰጠኝለህ?
 ጥሪ ተቀባይ
 ምን እንደምሠራ ኋላ እነግርሃለህ
 ለአንተም ሃያ ሺህ ብር ካሽ አስጥሐለሁ
 ብቻ አታስንምጄኝ መንፈሴ ቀለጠ
 እውነቱን ንገረኝ ብሎ መልስ ሰጠ
 ይህንም ሲነግረው ልሱ እየቋመጠ
 ምሥራች ነጋሪው ይበልጥ ደገገጠ
 ስመመን ወሰደው አፈር ድሜ ጋጠ
 ስልክ ተቀባዩም እጅግ ተደስተ
 ለእኔኝው ሲነግር በስልክ ወተወተ
 ሎተሪ መግዛቱን በማረጋገጡ
 መጠራጠር ቀርቶ ጠፋው መላቅጡ
 በደስታው ብዛት መንፈሱ ሰከረ
 ቃላት በቃላት ላይ እያነባበረ
 የምሥራቹን ቃል ለሁሉ ፤ አበሰረ
 የሎተሪው ዕጣ ገና እጁ ሳይገባ
 ከባንክ ተበድሮ ብር እንደገለባ

ፓርቲ ተደግሶ አበባሽ ላበባ
የዳንስ ውዝዋዜ ቀለጠ ጭብጨባ
ሺላ ቤት ለመግዛት እየተረወጠ
ለደላላዎችም ብዙ ገንዘብ ሰጠ
ብዙም ዋጋ ያለው ልዩ የቤት ዕቃ
ማሠራት ጀመረ ዓለም ገባች በቃ
እጮኛው አበባ ባዲስ ልብስ ደምቃ
ልክ የገጋት ጸሐይ መሰለች ጨረቃ
ዳሩ ምን ይሆናል ዕድል ነዶ የለው
አልም ሆኖ ቀረ ምኑን ይጨብጠው?
እንደገና መጣ ያው የስልክ ጥሪ
ደስታ በሽታ መንፈስ አሸባሪ

የስልክ ጥሪ

ሐሎ! አቶ እክሌ ይቅርታ አድርጉልን
«ሎተሪ ደርሶሃል ደስ ይበልህ» ብለን
በስልክ የነገርንህ ያን ሁሉ ዘርዘረን
በስሕተት መሆኑን እንድትረዳልን
ከይቅርታ ጋራ እንጠይቅሃለን !!!
የስም ሞክሼ ፕሯል አንተን ያከሰረ
አሁንም ይቅርታ በማለት ሲያስረዱት
እጅግ ስላፈረ
ባለበት ደንግጦ ከምትር ብሎ ቀረ ።

※ ※ ※

የምሳሌው ፍሬ ሐሳብ

የሰው ልጅ ለኑሮው የሚያስፈልገውን
ሠርቶ ማግኘት ሲችል ራሱን ባለማመን
የጎታች ባህል ፡ የልምድ ተገዢ በመሆን
ክብሩን በማዋረድ እንዲህ በመታለል
ሥነ ልቦናውን ለምን ያስገምታል?

ሠርቶ መክበር ሲቻል ያላንዳች ጥርጥር
በስምንተኛው ሺህ ማመካኘት ይቅር ።
አንዱ ሠርቶ ሲያገኝ ሌላው ሠርቶ ቢያጣ
ያጋጣሚ እንጂ አይደለም የዕጣ

«አንድ ውለታቢስ ወፍ ይሉኝታዋን ያጣች
የወይን ፍሬ በልታ ብሳናን መረቀች »

ይሉ ነበር እኮ አበው ሲተርኩ
ይህም ምሳሌ ነው በዕድል ለሚያመልኩ ።
ታዲያ ሁሉም ነገር አያልፍም ከልኩ ።
ብዙ ሰዎች ሠርተው ያገኙትን ሁሉ
ወይም በሙያቸው ሹመት ሲቀበሉ
ልጃገረዶችም ሲዳሩ ሲኳሉ

ወይም በበረሃ ጦር ሚዳ የዋሉ
ጠላትን ድል ነስተው ምርኮ ሲካፈሉ
ወይም በንግድ ዓለም ተሠማርተው ያሉ
ብዙ ትርፍ አግኝተው ጉድለቶች ሲግሉ
«በዕድል አገኘነው» ብለው ያስባሉ ።

በዕድል ለሚያመልክም አባይ ጠንቋይ ሁሉ
ጥና መወጣጫው ይህ ነው መሰላሉ

የአርባ ቀን ዕድል የሚባለው ነገር
ከልምድ የመጣ ነው የባህል ቅንብር
አዝማሪዎች እንኳ ይህን ተረድተውት
እንዲህ ይሉ ነበር በመሰንቆ ቅኝት
«በአሻልጣ በሬ ድብ እያፈረሰህ አርሰህ ማምረት
ስትችል ተቀምጦህ በመዋል
ስላሟረቱብኝ ዕድሌ ተሰብሮ ደኸየሁ አትበል
ሰው በሥራው እንጂ አይከብርም በዕድል ።

የጾም ትርጉም

ከዕንቁላል ከወተት ከሥጋ እየጾሙ
ባልኮሆል ተሳክረው ስድብ የሚያሸክሙ
አምባገነኖ ፈጥረው ሰው የሚያስቀይሙ
የያሬድን ትርጉም አልሰሙ እንደሁ ይሰሙ
ሥራን ለመበደል ተንኮል ከመሥራት
ከፉም ከመናገር ከፉም ከማየት
አፍ ይጹም ዓይን ይጹም ይጠበቅ ሥርዓት

ጆሮም እንኳ ይጹም ክፉ ከመስማት
አሉባልታ በዝቷል ይቅርብን ሐሜት
መላው ሕዋስ ይጹም ከክፉ ትዕቢት »
ማንም የሚያምንበት ይህ ነው ጾም ማለት ።
መሠረት በሌለው መኖኛ አሉባልታ
የሰንት ባለትዳር ቤት ንብረት ተፈታ?

—«ጋሬጣና አሸሚጣጭ አንድ ነው ባሕርያቸው
የሚያልፈውን ሁሉ በመቦጨታቸው

—ቢቆስልም ይድናል የተደበደበ
ምላስ ግን ይኖራል እንዳንገባለን
(ክ-ሚ)

«ስለዚህም ይላል የቅኔው ወዳጅ
«ቡናስ መልካም ነበር ለሱስ የሚበጅ
ቁርሱ የሰው ሥጋ መሆኑ ነው እንጂ»

አልሰማችሁም ወይ ወንድሚን በማማት
ማርያም እንተ መሴ ለምጽ እንደወጣባት
ካህኑ አሮንም ተባብሮ ከእግቱ
የገዛ ወንድሙን መሴን በማማቱ

በለምጽ ተበልቷል የውስጥ ሰውነቱ

በጠለፋ ወሬ የሰው ስም በማጥፋት
ቀልሎ ሰውን ማቅለል ነረቤትን ማማት
ጓደኛን ማሳዘን ሁሉን ማበሳጨት
ይህ ነው የለየለት ግድፈተ ጾም ማለት

አሉባልታ እባብ ነው ሥውር ታናዳፊ
ሐሜት ወረርሽኝ ነው ብርቱ ተላላፊ
በመጨረሻ ግን ትዝብት ነው ትርፉ
በሐሜት ወረርሽኝ እንዳትለከፉ
ተንኮልን ክፋትን ከውስጣችሁ አጥፉ
ጾም ማለት ይኸው ነው ይለናል መጽሐፉ ።

—አውግስጢኖስ የተሰኘ ታላቅ አፍሪቃዊ ሊቅ ሐሜ

ትን የሚጠላ ሰው ነበር ፤ ከዚህም የተነሣ «ሐሜተኛ
ሰው ከእኔ ጋር ተቀምጦ አብሮኝ እንዲመገብ አልፈቅ
ድም» የሚል ጽሑፍ በጉልህ ቅርጽ ተቀምጦ ዘወትር
በምግብ ጠረጴዛው ላይ ይታይ ነበር» ይባላል ።

* * *

ከእንጨት ክፉ ጠማማ ከሰው ክፉ የሚያማ

ወዳጅ አይል ዘመድ ነረቤት ጓደኛ
ስም አጥፊ ማን ዘራሽ ብርቱ አሉባልታኛ
አንድ ሰው ነበረ የሐሜት ሱስኛ
ከዕለታት ባንድ ቀን ባጋጣሚ ቅጽበት
ከላም ጉያ ገብቶ በሚያልብበት ሰዓት
ከላሚ በስተቀኝ ጋቢ ተከናንበው
ጥጃ ይዘውለት የሚስቱ እናት ቆመው
ማንነታቸውን ሳያውቅ በመሳሳት
ሐሜት ይጀምራል ያሉባልታ ተረት

ሐሜቱም ይህ ነበር የቅሌቱ ቅሌት
«ምነው እኒያ እናትሽ አሁንስ አበዙት
በየዓመት በዓሉ ከተፍ ከተፍ ማለት
በጌን ከነጥፍርዋ ጋጥ አድርገው በልተው
በዝብዘውን ሄዱ እስከመጨረሻው ?
የአክፋይ የሚሉትስ ምን ዓይነት ባህል ነው?»
እያለ ሲቀደድ አማት ተቆጥተው
እርር ድብን ብለው ተቃጥለው እንደእሳት
በስድብ አለንጋ መልሰው ገረፉት

«የዓመት በዓል ዳቦውን ዕርገውን ፍትፍቱን
ያተር ክክ ሳይቀር ሽርና ድልሀን
ከቤቱ እያጋዝሁ ለሀብቱ ሳልሳሳ
የአንተን ቤት ስደጉም መኖሬ ተረሳ?»

እያሉ ሲጮሁ በብርቱ ድንፋታ
አማት መሆናቸው ታውቀው ባንዳፍታ
ሰሕተቱንም አውቆ በመጸጸት ፋንታ
«ምን ማለትም ነው አውቂ እኮ አይደለም
ከተለከፍኩ ወዲህ በዚያች ብርቱ ንዳድ በተስቦ ሕመም
አእምሮዬ ጠፍቶ በወፈፍተኝነት
ያስለፈልፈኛል ሳላስበው ድንገት »
ብሎ ለማለስለስ የሰጠው ምክንያት
አልተዋጠለትም አማቱ ታዘቡት

«- ካመለጠ ጎሳ ያለምንም ፋታ
በቅቤ አይታሽም የምላስ ወለምታ
-ለአንደበትህ ልንም ካለበጀህለት
ከጉድ አያወጣም ተልካሻ ምክንያት
-ግልፍተኛ ሆነህ ተናግረህ ከመቅለል
ባህላዊ ጨዋነት ሊኖርህ ይገባል »

ክፍል ፪-

የትምህርት ጎሕ ሲቀድ የድንቁርና ጨለማ መወገድ

«ትምህርት ካልጨመረ በተፈጥሮ ዕውቀቱ
ሕፃን ልጅ ይሆናል ሰው ከነሽቡቱ»
«ልማድ ድንቁርና አንድነት ተባብረው
ባሪያ እያደረጉ ይገዙታል አሥረው
ሞኝ ሰው እንዲህ ነው ለዕውቀት የሰነፈ
ይኖራል ዘላለም ጣር እንዳተረፈ
ወደፊት አትሞኝ ያለፈው አለፈ»
«በመማር በማወቅ በነዚህ ሁለቱ
ተቆርጦ ይወድቃል የሰው ሰንሰለቱ »
(ከ-ሚ)

« በጠጃችሁ መቅጠን እንዳትቸገሩ
እስኪ እባካችሁ ተማሩ ጨምሩ »

ነ/ ተ/ እ/

«ራሱን ማስተዳደር /መግዛት/ አይችልም እየተባለ
በውጭ አገር ጌቶች/በትኝ ገዢዎች/ የሚጨቁን ሕዝብ ምን
ጊዜም ቢሆን ራሱን ማስተዳደር አይችልም ፡ ራሱን ማስ
ተዳደር ከፈለገ ግን ነፃ ሆኖ መማር አለበት »
—ማሳተማ ጋንዲ

※

※

※

ማይምንና ማይምን

አንዲት ማይምን ባለጉዳይ ሴት ከመናገሻ አውራጃ የምስክርኝ
መጥሪያ ወረቀት ተቀብላ ስትሄድ አንዱን ያራዳ ማይምን ደንጋይ ላይ
ተቀምጦ ታገኘውና እንዲህ ትለዋለች »

ባለጉዳይ

ምናልባት ያውቁ እንደሁ ማንበብና መጣፍ
ደፈርሽኝ ባይሉኝ ድንገት ስለፈልፍ
እስከ እባክዎ ይህን ያንብቡልኝ
የፍርድ ቤት ዳኞች በቃል የነገሩኝ
የቀጠረው ዕለት ስንቱ ተረሳኝ

ያራዳው ማይምን ፤

በትክክል ነዋ የማንበልብለው
ይህንማ ካልቻልን ምኑን ሠለጠነው?
ዳሩ ግን አስቢ ምናልባት ባል ካለሽ
ይሻል ይመስለኛል እሱው ቢያነብልሽ

ባለጉዳይ ፤

ውጭ አገር ነው ያለው ባለቤቱስ የለም
እሱ ቢኖርማ ይህ ችግር ባልመጣም

ያራዳው ማይምን

እሺ እንግዲያውስ ላንብበው ግድ የለም
ግን የባለቤትሽ ስሙ ማን ይባላል ?

ባለጉዳይ ፤

አዛኛው በርሄ ተብሎ ይጠራል

ያራዳው ማይምን

አ-አ-አ አዛኛው በርሄ አዎ ልክ ነሻ
ይላል ወረቀም ማን ነበር ያንቺ ስም?

ባለጉዳይ

የአባቱ ዘመድኩን የእኔ ስም እታለም

ያራዳው ማይምን

እኩኩኩ አወ ልክ ነሻ ይላል ወረቀቱም ፤
ስሚ እንግዲህ !

«ለውድ ባለቤቱ ወይዘሮ እታለም
እንዴት ሰንብተሻል ካንቺ ፍፍቆት በቀር
ደህና ከርሜአለሁ ያለምንም ችግር
ደብዳቤ ጻፈልኝ ከፎቶግራፍ ጋር
ልጆቼ እንዴት ናቸው በጣም ናፍቀውኛል
በተለይ ትንሹ በዐይኔ ላይ ይሠራል
እንግዲህ ደህና ሁኝ ለኔ አታስቢ
ለነረቤት ሁሉ ሰላምታ አቅርቢ
ያንቺው አዛኛው በርሄ ይልሻል »

ባለጉዳይ ፤

ምን ማለትዎ ነው እኔ እኮ አልገባኝም

ይህ በመሠረቱ ደብዳቤ አይደለም
ፍርድ ቤት የሰጠኝ የምስክር መጥሪያ ማጥተም ያረፈበት
እንዴት ሊይዝ ቻለ የሰላምታ መልእክት? ፤
ደግሞም የገረመኝ እንዳነበነበት
ልጆች አልወለድንም ከምን አፈለቁት ?
እስከ እባክዎ እንደገና አንብቡት »

ያራዳው ማይምን

እንዴት ! ምን ሆንሽብኝ ምን ያለሽ ሰነፍ ነሽ?
ብትነግረኝ ምን ነበር ይህን ቀደም ብለሽ
የምስክር መጥሪያ መሆኑን እያወቅሽ
ደፍጠሽ ያዳመጥሽኝ ሳነበንብልሽ
ልትፈትኝኝ ኖሯል ወይስ ምን ፈለግሽ?
ወረቀትሽን እንቺ ውሰጂ ያውልሽ
እኔ አላውቅልሽም ሌሎች ያንብብልሽ
የድካሜን ዋጋ ብር ትከፍያለሽ »

ባለጉዳይ

ዊ አፈር በበላሁ ለካ እንደእኔው ነዎት
ጥፋት የራሴ ነው አሁን ተረዳሁት

ያራዳው ማይምን

ታዲያ መማር ነዋ ግቢ ት/ቤት ! »
ብሎ ወረቀቱን ሲወረወርላት
ስድቡ ድንበር አልፎ ጥፊም አልቀረላት
ይህ ነበር ውጤቱ የመሐይምነት »

※ ※ ※

ያራዳው ባላገር

አንድ መልክ መልካም ያራዳ ባላገር
ሙሉ ሱፍ ደንቅሮ ከረባት በማሠር
እጁን ኪሱ ከትቶ በትዕቢት ሲወጠር
ፕሮፌሰር መስሎ ተገምቶ ነበር
ኋላ ግን ታወቀ የትዕቢቱ ምሥጢር

ቃል ሰጥቶ ሲጨርስ ለአንድ ሰው ምስክር
አውራ ጣት አሾለ ፊርማውን ለማኖር

የቀለም መርገጫም ባለመገኘቱ
ጸሐፊው ተናዶ ቢቆጣ በብርቱ
እንዲህ ሲል መለሰ ያራዳው ባላገር
«በብዕር አልፈርምም ዕውነቱን ልናገር
ዛሬ ሚካኤል ነው በዓሉ እማይኸር»
አለ ይባላል ።

እንደወጣ ቀረ ?

ፈንጅ ተጠምዶበት ጠላት የሚጠብቅ
አንድ መንገድ ነበር ወደጫካ እሚያዘልቅ
ታዲያ ከመነሻው ማንም ሰው የሚያውቀው
«በዚህ አትለፉ መቅረብም ክልክል ነው»
የሚል ጽሑፍ ነበር ልዩ መልእክት ያለው
አንድ ማይምን ሰው ያልተማረ ጀዶ
ለማለፍ ሞክረ ፈንጂውን ተራምዶ
የማስጠንቀቂያውን ጽሑፍ ሳያስተውል
ወደፊት ሲያመራ
በድንገት ፈንድቶ እሳተ ገሞራ
ነበልባል ሲተፋ በምቡ እየናረ
የዋሁ መሐይምን ሳይሞት ተቀበረ ።

ዓይኑ ሳይ ተጋርዶ ጽሑፉን እያየው
አንብቦ መለየት ማወቅ የተሳነው
በድንገት የወጣ ያ መሐይምን ሰው
ይህ ይመጣል ብሎ ልቡ አልጠረጠረ
መሬት ተከድኖበት እንደወጣ ቀረ

—ይህን አጭር ታሪክ ብትመለከቱ
ያልተማረ ማይምን ብዙ ነው ጉዳቱ ፤

እንዲህ በቀላሉ ይቀጫል ሕይወቱ ።
እንግዲህ መፍትሔው ለዚህ አብነቱ
ጠንክሮ መማር ነው ዋና መሠረቱ
እስኪ እባካችሁ ለዚህ አታመንቱ !

※ ※ ※

እንደደባባሪነቱ ውግ ወሰደው

(አያ ማሽሌና ያራዳው ኪስ አውላቂ)

ኪስ አውላቂ

በዓጣ ማጥመጃ በቀዳዳ መረብ
በርበሬ እየዘራሁ እያስነጠስ ሕዝብ
አንተ የገጠር ሰው ወዴት ትሄዳለህ ?

አያ ማሽሌ

ዘወር በል ከፊቱ የማን ዓይን አውጣ ነህ?
መንጠቅ የለመድህ ያራዳ ጩልሌ
በእጄ እንዳትሟግ አንደ ሰኔ አሞሌ

ኪስ አውላቂ

እኔስ ያራዳ ልጅጩሉሌ አልምሰልህ
ስለምን በከንቱ ስሜን ታጠፋለህ ?

አያ ማሽሌ

ምን ልበል ወዳጄ አታውቀኝ አላውቅህ
እኔ ያገር ቤት ሰው አንተ ከተሟ ነህ
ታዲያ በምን ሰበብ ትጠይቀኛለህ?

ኪስ አውላቂ

አውቅሃለሁ እኮ እኔ መቼ አጣሁህ
አልጠራጠርም ገጠር ነው አገርህ

አያ ማሽሌ

አገሪን አውቅሃል አምናለሁ ልክ ነህ
ከሆነስ ሆነና እስኪ ልጠይቅህ
እውነት ከሆነና በስም ካወቅኸኝ
እስኪ አያ ማሽሌ በልና ጥራኝ

ኪስ አውላቂ

ይኸማ ቀላል ነው ምን ሊያስቸግረኝ
«እህ ! አያ ማሽሌ ! ኸረ አያ ማሽሌ !

ልክ አይደለሁም ወይ ምነው ዝም አልከኝ ?
አያ ማሽሌ

ኧረ አንተስ ንበዝ ነህ ለካስ ታውቀኛለህ !

እንዴት ሰንብተሃል ና ሳመኝ እባክህ»

ብሎ ጥንጩን ሲስም እያገላበጠ

ኪስ አውላቂው ጮሌ ይሉኝታን የሸጠ

ወደኪስ አግብቶ እጆቹን ሸገጠ

ማሽሌ አልተረፈም ኪስ ተመደመደ

በጸጸት በቁጣ ልቡ እየነደደ

የያዘውን ገንዘብ ያንን የማር ሽያጭ አስረክቦ ሔደ ።

—ውለታው ተረስቶ የእንደድ ወሮታው

በገርነቱ ነው ውሃ የሚወስደው

በአጉል ገርነት ላይ ማይምነትና ሞኝነት ሲታከል

የአፈ ጮሌዎች እጅ እንደሰም ያቀልጣል ፤

ሰው ካልተማረና ሥልጣኔ ካጣ

ነቅቶ ተደራጅቶ እጁን ካላወጣ

መበዝበዝ ልምዱ ነው ባጋጣሚ በዕጣ

የነቃ አፈጮሌ ያልነቃ ሰው ሲያገኝ

የሚያንስ ይመስለዋል ከበረሃ ትንኝ

ጥንትም ትልቅ አሳ ትንሹን መዋጡ

የተለመደ ነው ግልጽ ነው ፈሊጡ

ስለዚህ በመማር ጥቂት የነቃችሁ

በከተማ ኑሮም የሠለጠናችሁ

ትጉሁን አርሶ አደር መርዳት ሲገባችሁ

በመሔል አራዳ ስትገቡ ስትወጡ

የገበሬውን ኪስ የምትሟጥጡ

በገዛ ሥራችሁ እንዳትጋለጡ

እስኪ እባካችሁ ይሉኝታ አትጡ !!

※ ※ *

ተምሮ የማስተማር ውደድና ግዴታ

አቶ ቀጤ እሚባል አንድ የገጠር ድሀ
የገሚስ በማረስ ሲኖር በበረሃ
በርሻም ሆነ በንግድ ኑሮ አልሞላ ብሎት
ይቸገር ነበረ ከዓመት ወደ ዓመት

በችግሩም ጊዜ ሲረዳው የኖረ
አርሶ እያመረተ በንግድ የከበረ

ከወንድም የሚበልጥ ምግባሩ ያማረ
ጎረቤት የሆነው አንድ ሰው ነበረ ።

ያም ሰው ቁርስ ፤ ምሳ ፤ እራት ሲቀርብለት

ኑሮው ትዝ እያለው የችግሩ ብዛት

ያገኘውን ምግብ አብሮ ለመካፈል

«ብቻዬን አልበላም ቀጤን ጥሩት» ይላል

ቀጤም ይጠራና አብሮ እየቀረበ

ሲበላ ሲጠጣ ፍቅራቸው አበበ

በዚህ ዓይነት ዘዴ ተደግፎ ሲኖር

ያ ለጋስ ጎረቤት ማይምን ስለነበር

በስሕተት ፈርሞ በጣቱ አሻራ

ወንጀል ተገኝቶበት ባጋጣሚ ሴራ

ባስቸኳይ ተጠርቶ ቊጥጥር ሥር ዋለ

ምርመራው ተይዞ መጣራት ቀጠለ

«ለሺ አምስት መቶ ብር ዋስ ጥራ» ተባለ

የሚዋሰው አጥቶም ተቸግሮ ሣለ

ቀጤ ሳይታሰብ ድንገት ከተፍ አለ

ጉዳዩን ሲሰማ ያላንዳች ማመንታት

«እኔ እዋሰዋለሁ ይለቀቅ» በማለት

ለሺህ አምስት መቶ ብር ዋስ ሆነለትና

የዋስ መብት አግኝቶ ባለዕዳው ተዘናና

ዳሩ ምን ይሆናል ባጋጣሚ ነገር

ቀጠሮ ተቃርቦ ልክ አንድ ቀን ሲቀር

ጥርጣሬ አድርቦት ባልታወቀ ምሥጢር

ባለእዳው አጋፍጦት ኮበለለ ካገር

ቀጤም በዋስትናው መቅረብ ስላለበት

ለፍርድ ተጠርቶ በቀጠሮው ዕለት

«ዋስ የሆንክበትን ሺህ አምስት መቶ ብር ክፈል ቆጥረህ አምጣ ያላንዳች ክርክር» ብለው ቢያስጨንቁት ቀጤ ሳይደብቅ «ሺህ አምስት መቶ ብር ተዝቆ እማያልቅ እንኳንስ ሊኖረኝ ቆጥራም አላውቅ?» ብሎ በማሳዘን አጭር መልስ ሰጠ ዳኛው ግን ተቆጣ ዐይኑን አፈጠጠ ቀጤም ወደእሥር ቤት ገባ እየተናጠ ባለዕዳ ነውና መቼ አመለጠ?

—መማር መማር መማር አሁንም መማር

ዕዳ ነው የማያልቅ እስከ መቃብር ገበሬው አባትህ ልጆቹን የሚወድ ሸማኔው አባትህ በቀበሮ ጉድጓድ ወታደር አባትህ በባሩድ የሚነድ ሠርቶ አደሩ አባትህ ብረት የሚበይድ ቅጠል ሻጭ እናትህ የብዙነን ወላድ ተጨንቀው ተጠበው በሚያገኙዋት ገንዘብ ከአፋቸው ነጥለው አንተን በመመገብ ትናንት ያስተማሩህ ያበቁህ ለማዕርግ አስተምረን ሲሉህ ማስተማር ባትፈልግ ብድር ነው ምን ጊዜም ያስጠይቃል በሕግ ።

*

*

*

ከ ማስተማር በፊት የማስረጃ ዝግጅት አስፈላጊነት

ሲጨፍር ያድርና ቀን ቀን የሚተኛ አንድ ሰነፍ መምህር ግድ የለሽ ዳተኛ ሌሰን ፕላን ሳይነድፍ ለትምህርት ዝግጅት ዕቅድ ሳያወጣ በሕጉ መሠረት ሲያፈገ ይኖር ነበር በደንታቢስነት ።

ከዕለታት አንድ ቀን ወደክፍል ገብቶ ምን እንደሚያስተምር አልተረዳም ከቶ ጊዜ ማሳለፊያ በብላክቦርድ ላይ በጠመኔ ሥሎ አንድ ባቡር መሳይ «ይህን የሚመስል አንድ ባቡር ሳሉ ጊዜው እንዳይባክን እስኪ ቶሎ በሉ» የሚል ቀጭን ትእዛዝ ከሰጠ በኋላ የሚቀምር መስሎ ሒሳብ የሚያሰላ ወንበር ተደግፎ እንደተቀመጠ ሰመመን ወሰደው ራሱ እየተናጠ አንገቱን ደፋ አርጎ ደቂቃ ሳይዘገይ እንቅልፍ ይዞት ሄዶ በጠረጴዛው ላይ

ባቡሩም ተሰሎ ለእርማት ቸኩለው «ቲቹር ቲቹር» አሉት ሕይወት አለው ብለው ጨክት ሲበዛበት መምህሩ ባነነ እየተወራጨ መበሳጨት ሆነ ዝም በሉ በማለት ማስመሪያ እየቃጣ ማስታገስ ቢሞክር የሚሰማው አጣ «አሁን ያርሙልን ውጤቱን እንወቅ» ብለው ገትተው ያዙት እንዳይነቃነቅ

ሌላ አማራጭ ጠፋ ፋጨት ተከተለ ሳይወድም በግዱ ሥዕሉን ተቀበለ እዚያው መልሱን ሊሰጥ እርማት ቀጠለ ታዲያ ከዚያ ሁሉ ነጋዴ ተማሪ ለካ አንድ ልጅ ኖሯል ብልህ ተቆርቋሪ በወረቀቱ ላይ ባቡር መሣል ትቶ ለመምህሩ አሳየው ባቡር የሚመስሉ መስመሮች ዘርግቶ

መምሕሩም ተቆጣ በኃይል ገሠጸው

«አንተ ሰነፍ ዋልጌ በምን ምክንያትው ነው
 ሐዲድ ብቻ ሥለህ ባቡሩን የተውከው
 በልእስኪ ንገረኝ» ብሎ ቢጠይቀው
 «ባቡሩ አልፎ ሄደ እርስዎ ተኝተው
 ሊመለስ አይችልም እኔ ምን ላድርገው?»
 ብሎ መልስ ሰጥቶ መምህሩን አስቆጣው ።
 ያም ሁሉ ተማሪ በዚያ አስተማሪ ላይ
 በጥብረት ሳቀበት መንጋጋው እስኪታይ ።

*
 መደምደሚያ

የሰው ዘር ጠላቶች ለዓለም ያሰለቹ
 ስድስት ያህል ናቸው ዋና ዋናዎቹ
 - አንዱ ድንቁርና ወይም ማይምነት
 - ሌላው አሳፋሪ ቅኝ ተገዥነት
 - ሦስተኛው ወረራ ተስፋፊ ጦርነት
 አንዱ አገር በሌላ ጉዳይ ጣልቃ መግባት)
 - አራተኛው ከባድ የሀብት ድህነት
 - አምስተኛው ተውሳክ የበሽታ ብዛት
 - ስድስተኛው ደዌ ስንፍና የሚሉት ።

ታዲያ ባለቅኔው እንዲህ ይሉ ነበር
 «ምድር ሁሉን ነገር ተሸክማ ስትኖር
 የሚከብዳት የለም ከሰነፍ ሰው በቀር»

«የደንቆሮ መንፈስ ምንኛ ታደለ
 ብልጥነት አላጣም ጅል እየመሰለ
 እንኳን መጣፍ ማንበብ ፊደል ሳያጠና

ሁሉንም ያወቀ ይመስለዋልና
 - የሊቅ ሰው መከራ የብልህ አባዜ
 ሲጨነቅ መኖር ነው በሐሳብ በትካዜ
 - ሰነፍ ግን ብልህ ይተኛል ዝም ብሎ
 ከትራሱ ጋራ ሐሳቡን ጠቅሎ» (ከ/ሚ)

ክፍል ፫ :

የሴቶችን እኩልነት መብት ለማስከበር

ካለፈው ስሕተት መማር

የሴት ሀብት መሰላል ነው ተባለ እንዴ ?

«ጦርቅ ላበደረ ጠጠር እህል ላበደረ አፈር»

ኑሮ አልሞላ ብሎት ትዳሩን የፈታ
 አንድ ሰው ነበረ ድህ አደግ ከርታታ
 ያም ድህ ባይተዋር ዓይናፋር ደርባባ
 ከገጠር ተሠዶ ከተማ ሲገባ
 «እንዳንት ያለ ጀግና ገና ወጣት ኮባ
 ጤንነትህ ሙሉ ታዳጊ ዘንባባ
 እንዴት ይለምናል ጤነኛ አይደለህም ? »
 ብለው ሲጠይቁት ጭጭ ይላል ፡ ዝም ጥርቅም ፡

ሲለምን ይውልና በመሐል አራዳ
 ምግብ አሸር ባሸር ማደሪያው በረንዳ
 እንዲህ ሆኖ ሲኖር ከታወቀ ዘንዳ
 ባሏ የሞተባት አንዲት ዓይናፋር ሴት
 ይጠቅም መስሎ ታያት ይህን ድሃ መርዳት
 ከእጅ ሥራ ጥበብ በምታገኛት ትርፍ
 አንዲት ጎጆ ሠርታ ባለሁለት ደጃፍ
 ትኖር ስለነበር ትንሽ ሀብት አግኝታ
 ልትረዳው ፈለገች ያን ድህ ከርታታ

ከዚያ ከልመና ከበረንዳ አውጥታ
 ከአፍዋ እየነጠቀች ስትመግበው ኖራ
 እንደ አጥቢያ ኮከብ ሰውነቱ አበራ
 ሰው መሆኑም ታውቆ አቋሙ እየጠራ
 ግልጥ ሆኖ ወጣ እንደ ጸሐይ ጮራ

በመጨረሻማ ሁለቱ ተስማምተው
ትዳር መሠረቱ ነገሩስ መልካም ነው
ይህም ድል ሆኖለት መልካም አጋጣሚ
በዚያች ነገሩ ገብቶ እንዳዲስ ተሻሚ
እያሰሩችለት ብዙ ልብስ ቅያሪ
አባወራ ሆነ መብት አስከባሪ ።

የጣመ የላመ መመገብ ሲጀምር
አካሉ ታድሶ ተሸለመ እንደ ንጦር
ተመችቶት ሲኖር ፊቱ እያበራ
ልጆች ተወለዱ ታየች የድል ጮራ ።
ዳሩ ምን ይሆናል « ተሰብሮ ሲጠገን
ምንም ቢቀባቡት እንደነበር አይሆን»
የተባለው ተረት በርሱ ላይ ደረሰ
በልዩ ልዩ ሱስ ስለተመረዘ
ጣባዩ እንደኮሶ እየጎመዘዘ
ሲጃራ በማጤስ አእምሮው ፈዘዘ
በጠንካራም መጠጥ ልቡ ደነዘዘ ።

ቁማርተኛ ሆኖ ዳማ ከረንበላ
ሲጫወት ይውልና በልቶ እየተበላ
አዳር እዚያው ሆነ ከመሸ በኋላ
ጠባዩ እንደሸሚዝ ስለተለወጠ
ሲቆጣ እንዳንበሳ ልቡ እየናጠጠ
የማይገርም ሆነ ዓይኑን ካፈጠጠ

ከዕለታት አንድ ቀን ሴትየዋ ገርሟት
ልትመክረው ብትሞክር ጠባዩ እንዲጨምት
ከድፍረት በመቁጠር ከዘራ አዞረባት
ሲያቀልጣት በሽመል እንዳትጮህ ታፍና
ጎረቤቶች ደርሰው ገላገሉትና

«አረ ለመሆኑ ምን በደለችና
ትደበደባለች ሴት በዘነዘና ?

ከበረንዳ አንሥታለዚህ ከብር አብቅታ
እንግዲህ ይህ ሆነ የዚህች ልጅ ውለታን»
ብለው ቢጠይቁት አጅራ ተዝናና
«እኔ እምረልገው» አለ የኛ ጀግና
«እኔ እምረልገው የመጨረሻ ዕጣ
እልህ አስገብታኝ ውርደት ሳታመጣ
እንድትለቅልኝ ነው ከቤቴ እንድትወጣ ! »

—ይህ አዲስ አይደለም ለማንም እንግዳ
ከቤት ስትባረር ቤት ሙሉ ልጅ ወልዳ
ታውቀዋለህና የእናትህን ፍዳ
ተጠልፋ በሽመል በግፍ ስትነዳ
ሰምተሽዋልና የእግትህን ዕዳ
ነፃ እስከወጡ ታገል ! ተረዳዳ ! !
በትምክህተኞች እግር እየተረገጠ
ዝንተ ዓለም የኖሩት ደም እንባ እየጠጡ
ለዕልፍ አዕላፍ ዘመናት ተረስተው ፍትሕ ያጡ
ከድርብ ጭቆና ሴቶች ነፃ ይውጡ !
* * *

ጉድዋን ሰው ይይላት

የሴቶችን ሥራ በማቅለል የሚገኝ
የርሱን ድካም እንጂ የሚስቱን የማያውቅ
አንድ የዋህ ሰው ነበር የመሬት ጢሰኛ
ባላጋራ ከሶት አበላጭቶት ዳኛ
ቀን በምሳ ሰዓት ሲገባ ከቤቱ
ሊወጣው ፈለገ ቁጭቱን በሚስቱ
ወደማድቤት ዘልቆ በዚያ በጠራራ
ደፋ ቀና እያለች ስትጋግር እንጀራ
ይገዛልጣት ጀመር በያዘው ከዘራ

እዚም እየጮኸች ስትለማመጠው
«እስኪ ምን አጠፋሁ ምን በደልህ?» ብትለው
አጅሬ ባሰበት በጣም ተንጠራራ
ዱሳ አልበቃህ ብሎት አልፎ ከከዘራ
ለመምዘዝ ፈለገ የተሳለ ካራ ።

በዚህ ጊዜ ሚስቱን አስመረራት በትር
አላዋጣምና ልመናን መደርደር
ክንዲን መክት አርጋ ትከላከል ጀመር
የሊጥ ማህሪያውን ጣሳ ብትወረውር
ትከሻው ላይ አርፎ ሊጥ ተከነበለ
ኮቱ እጀጠባቡ ሰራው ተበክለ
በዚህ ጊዜ ጦፈ ቁጣው ተቃጠለ

ጎረቤቶች ደርሰው ባይገላግሉማ
ሊገድሳት ነበረ ሕይወትዋን ሊቀማ
ዳሩ ግን መልካም ነው ጎረቤት መኖሩ
ቀጣውን በምክር ለማብረድ ጥከሩ
ሊጡን ከኮቱ ላይ መጥረግ ሲጀምሩ
እንዲህ ይል ነበረ በብስጭት ብዛት
«ተወራት አትጥረጉት እባካችሁ ተወራት!
ሊጡ ይቆይና ጉዳዋን ሰው ይይላት !!!

—የኑሮ ጓደኛ የልጆችን እናት
እግር ከወርች አሥሮ መግረፍ ያለሥርዓት
ከምን ተለመደ በምንስ ምክንያት?
በተፈጥሮ እንደሆነ ሁሉም እኩል ናቸው
መገኘት አይችሉም አንዱ ያለሌላው ።

በሥራም ከሆነ

ቀጭን ኩታ መፍተል በልኮ ማሠራት
መፍጨት ማቡካትና መጋዣር ወጥ መሥራት
ልጆችን ማሳደግ ቤትን ማደራጀት

በገበያ ቀኖች ንግድን ማቀናጀት
ደግሞም በርሻ ጊዜ ጉልጓሎና አረም
ነዶ ማጋዝና እንስራ መሸከም
አውድማ መለቅለቅ ሌላውንም ድካም
ደምረን ብናየው ወንዶች ከሚሠሩት
በእጥፍ ብልጫ አለው የሴቶች ሥራ ዓይነት ።
—ዳሩ ምን ይሆናል ወንዶች ገደብ አጡ
በቂ የቤት ወጪ ደመወዝ ሳይሰጡ
አውቆ አበድ በመሆን ይሉኝታን የሸጡ
ቤተሰቡ ሲረብ እነርሱ እየጠጡ
በመንፈቀ ሌሊት ተሳክረው ሲመጡ
ሚስትና ልጆችን እያሸቆጠቆጡ
ጎረቤቱን ሁሉ ጤና የሚያሳጡ
አሉ አይደለም እንዴ ከሥርዓት የወጡ?

-ልጅን ያህል ነገር ዘጠኝ ወር አርግዘው
መውለጃቸው ሊደርስ ትንሽ ሲቀራቸው
ትምክህተኞች ወንዶች እያባረሯቸው
አሉ አይደለም እንዴ ጉድ የፈላባቸው?

-ሌላም በደል አለ ግፉ እማይረሳ
ትፈጥረው ይመስል በፈቃድዋ ፀንሳ
የመከነች እንደሁ ያለባት አበሳ
ያማቶችዋም ሐሜት ይቅር አይነሳ !
በቅሎ ቢወልዱአት እንጂ አትወልድ ይሏታል !
-እንዳትካፈለው ንብረት እንዳትከጅል

ሲያበሳጫት ኖሮ በቅንግት ሲያቃጥል
ብስጭት በዝቶባት እርምዋን ወጣ ብትል
«እኔ ምን ላድርጋት ጠግባ ሄደች» ይላል
ሆኖም ግራና ቀኝ ሲታይ ኝግሩ
ወንዶች ብቻ አይደሉም በደል የሚሠሩ

ከሴቶችም ወገን ችግር የሚፈጥሩ
አንዳንድ አይታጡም ግልጥ ነው ነገሩ
የደከሙበትን ቤት ንብረት በማፍረስ
ጀብዱ መስፈቻዋል ልጆችን ማስለቀስ

አገራ ዘለልነት በሚያስከትለው ጦስ
ፍቺ ተደራድረው ንብረት ሲከፋፈል
በእንጀራ አባትና በእንጀራ እናት በደል
ስንቱ መከረኛ በሕፃንነቱ ቀን ጨልሞበታል ።

መስማማት ቢፈልግ በፍሬ ሐሳብ
ወንዶች በሴቶች ላይ ሴቶችም በወንዶች ይቅር ማሳበቡ ።
በሁለቱም መሐል ይኑር እኩልነት
ስንመረምረው የሁሉንም ሂደት
ጾታን አይጨምርም የመደብ ልዩነት ።

* * *

ተዘዋዋሪ ክስና ወቀሳ

አንድ የተበሳጩ የተቆጣ እንግዳ
ወደአንድ መምህር ቤት መጥቶ በማለዳ
በደሉን ባጭሩ እንዲህ ሲል አስረዳ
«መምህር ፍረዱልኝ ወይም ፍረዱብኝ
ሚስቴን ልፈታት ነው ከእንግዲህ በቃችኝ »

መምህሩም ገርሞአቸው የዚያ ሰው ብስጭት
«በምን ምክንያት ነው ምን በደለች?» ቢሉት
ሰውየው ሲመልስ ያለምንም ሐፍረት
«ስትዞር ታድራለች በየመጠጡ ቤት»
ብሎ በመወንጀል በብርቱ አማረራት
«ተሰምቶ የማያውቅ እንዲህ ያለ ሥርዓት
ከምን የመጣ ነው በምንስ ምክንያት ?
ትጠግለች እንዴ » ብለው ቢጠይቁት
እንዲህ ሲል መለስ አጅሬ በብልሐት

«መጠጥስ አትጠጣም ምንም ሱስ የለባት
ብቻ የእኔው ማምሸት ብዙ እያሳሰባት
እኔን ፍለጋ ነው የምትዘረው ሌሊት»

—ራስን ነፃ አድርጎ ሚስትን ለመወንጀል
ይህ ሁሉ አሉባልታ እስኪ ምን ይባላል?
ሚስቱ ስትችገር ልጆቹ ጦም ሲያድሩ
ገንዘብ ማባከኑ ጠጥቶም መስከሩ
ግፉ አልበቃው ብሎ ቢጋለጥ ምሥጢሩ
ሳትቀድመው ለመቅደም ቸኩሎ በመክሰስ
ዓይኑን በጨው አጥቦ ቀጣው በርሱ ይባስ?

—ስንቱ ባለትዳር ስንቱ እረ ስንቱ
ቤቱን አስጠልፋት የትም በማምሸቱ
በሩ አይዘጋ አይጠፋ መብራቱ
ድግስ የሞላበት ዕንቁጣጣሽ መስለው
ብዙ ቤቶች አሉ የሚያድሩ ተከፍተው ።
ጓዳው ግን ተራቂቶ ሞሰቡ ባዶ ነው ።

ልጆችዋ ተኝተው በዚያ በጨለማ
ባሏን ስትጠብቅ በስተቦሩ ቆማ
ትዕግሥት ያስጨርሳል የሌሊቱ ግርማ ።

በየአረቂ ቤቱ ዳንስ የምታደምቁ
ብልጭልጭ ቀይ መብራት የሚታይ በሩቁ
የአደጋ ምልክት መሆኑን ዕወቁ
የዳንስ ውዝዋዜ ስሜትህን ይገድላል
መጠጥ አዋራጅ ነው ክብርን ይቀንሳል
ዝሙትም ሚርት ነው ጉልበትህን ይሰልባል
ባለቅኔዎችም ይህን በማስተዋል
የሚከተለውን ምክር ለግሠ ዋል ።
(፩) «ስካርና ምንዝር ሰው ጠልፈው ሲወስዱ
እያሳሳቁ ነው ቁልቁል የሚያወርዱ »

« ይፈለግ መድኃኒት » ከአበባው ይግዛው

(ዪ) « የሰው ልጅ ሞኝ ነው አንጎላ ፈዛዛ
ወተት እየሸጠ አረቄ እሚገዛ

አልኮል አታዘውትር ወተት ይሻልሃል

አልኮል ብትጠጣ ምን ይጠግንሃል ?

ጓዶ እንደሰበረው ያሽመደምድሃል ። »

(ዳኛቸው ካጣሁን)

(፫) «አንድ ነገር አለው ብንመለከት

እንስሳ ከሰው ልጅ የሚሻልበት

በሰዎች መካከል ሰካራሞች ሞልተው

እንስሳት ግን መቼም አይሰክሩ ጠጥተው»

(ከበደ ሚካኤል)

(፬) «በዓለም ጦርነት ላይ ከታሪክ ባየነው

በረሐብ በበሽታ በእርጅና ካለቀው

ይበልጣል እንደዚህ ብርሌ የፈጀው ። »

(፭) «ዕንስ ሐሳቡ «ወጣቶች» ከተሰኘ መጽሐፍ

በሙሉጌታ መልክ ዴዴቅ)

(፮) « ዋይታ ለማነው ?

ሐዘንስ ለማነው ?

ያለምክንያት መቀራሰልስ ለማነው ?

የዓይን ቅላት ለማነው ?

ሰክረው በወይን ጠጅ እንደከብት

ለሚነዱ ሁሉ አይደለምን ?

በቀላ ጊዜ : መልኩም በብርሌ ባንጸባረቀ ጊዜ

ወደወይን ጠጅ አትመልከት፤ ዘግየት ብሎ እንደእባብ

ተናዳፊ ይሆናል ። እንደ እፋኝትም መርዙን ይተፋል» ።

(ሰሎሞን)

ብዙ ለማምረት የበላ ጉልበት

ሌላው አስገራሚ ነገር አንዳንድ ሴቶች በገዛ የጌታ ወገኖቻቸው ላይ የሚያደርጉት ተጽዕኖ ነው ።

አንዳንድ ሴቶች ለወንዶችም ሆነ ለጌታ ወገኖቻቸው እኩል የሆነ ሰብአዊ ርኅራኤ ወይም የማፍቀር ስሜት ሲኖራቸው አንዳንዶችግን ከሴቶች ይልቅ ወንዶችን የማክበርና የማፍቀር ጠባይ ጎልቶ ይታይባቸዋል ። ከዚህም የተነሣ ከወንዶች ብቻ ሳይሆን ከጌታ ወገኖቻቸውም ቁጥር ተጽዕኖ የሚደርስባቸው ሴቶችም ነበሩ ።

ሌላው ቀርቶ ለመውለድ የተቃረቡ ነፍሰጡሮች በምጥ ሃዕር ተይዘው በሚጨነቁበት ቅጽበት እንኳ ከጌታ ወገኖቻቸው የሚጠብቁትን ርዳታ ማግኘታቸው ቀርቶጭም በይዘት አታንቋራብኝ እኔ ያስረገዝኩሽ መሰለሽ እንዴ?» የሚል ተስፋ አስቆራጭ ድምፅ የጤና ባለሙያዎች ከሆኑ ሴቶች መስማት ራሱ የሚዘገንን ድርጊት ነበር ።

ይህም በእኛ አገር ብቻ ሳይሆን ዓለም አቀፍ ገጽታ የነበረውና ያለው መሆኑን ከሚጠቁሙ ታሪካዊ ድርጊቶች የሚከተለው ምሳሌ በ፲፭፻፳፫ ዓ/ም በሰኔ ወር የለንደን ዕለታዊ ጋዜጦች «በሥራ ብዛት ትንፋሽ አጥቶ መጥቶ» በሚል ርእስ አትመው አውጥተውት ከነበረው ዚና ተመርጦ የተወሰደ ነው ።

※

※

※

ኤሊገዛ የሚባሉ አንዲት የእንግሊዝ ሴት የሴት ልብስ በዓይነት የሚያዘጋጁበት አቋቁመው ነበር የግል ድርጅት (የመኪና ስራት)

በዚያም ድርጅት ውስጥ ተቀጥራ እምነት ማራማገጫ አን ዎክሊ እሚሏት ውበትዋ የጠራ የሃያ ዓመት ወጣት ነበረች ይላሉ ታዲያ ያቺ ወጣት ታዛዥ ናት ለሁሉ ። ከዕለታት አንድ ቀን አንድ የዌልስ ልዕልት ወደሎንደን መጣች ለሀገር ጉብኝት

የዳንስ ምሽትም ለልዕልተቱ ክብር እንዲዘጋጅላት ድንገት ታዞ ነበር

ለዳንስ ወይዘሮች ጌጠኛ ባለጥልፍ
ቀሚስ እንዲዘጋጅ ሥራው እንዲጣደፍ
አስፈላጊ ሆኖ ትእዛዝ ሲተላለፍ
ያለምንም ፋታ ያለ ዕረፍት ያለ እንቅልፍ
መሥራት ብቻ ሆነ ያለምንም ፋታ ።

በአንዲት ጠባብ ክፍል ሜሪ አን ዎክሊም ገብታ
የጥልፍ ሥራውን ማጣደፍ ቀጠለች
መራብ መጠማቷን ደካሚን ረሳች
በዚህ ሥራ ብዛት ጊዜው በመርዘመው
ሜሪ አን ዎክሊ ሞተች ዘመዶቿም ሰሙ ።

ዘመድ ወዳጅ ሲያለቅስ ሲራጭ በእንባ
ወይዘሮ ኤሊዝም ደረብ አርገው ካባ
ብቅ አሉ ለልቅሶው መሬት አስተጋባ
ይመስሉም ነበረ ሆዳቸው የባባ
ኋላ ግን ታወቀ የሆዳቸው ደባ

«እኔ እኮ የማዝነው» አሉ ወይዘሮዋ
«እኔ እኮ የማዝነው አይ ሜሪ እናቴዋ !
እኔ እኮ የማዝነው በመሞትዋ አይደለም ሜሪ በማረፍዋ
እኔን ያሳዘነኝ የጀመረችው ጥልፍ ሳያልቅ መሞትዋ
ሙት ወቃሽ አረገኝ ሥራ መወዘፍዋ » ።

—የዚህ ተመሳሳይ ሌላም ታሪክ አለ
ልረሳው የማልችል በልብ የተሳለ ።
አንዲት ወጣት ቆንጆ የሀገር ቤት ልጅ ናት
ተቀጥራ ስትሠራ በሴት ወይዘሮ ቤት
የሚያበላት አጥታ ምሳ የሚሰጣት
በጣም ስለራባት አንድ ትኩስ ድንች
ከድስት ውስጥ አውጥታ ኃርሳ በአፍዋ ያዘች
ታዲያ ምን ነበረ የደረሳት ዕጣ
እመቤትዋ ድንገት ሲመጡ ደንግጣ

አልሞተችም አንዴ ሳይበርድላት ውጣ?
ይህ ለቀልድ አይደለም ለሳቅ ለጨዋታ
አሳዛኝ ታሪክ ነው ራስ የሚመታ ።

በታሪክ አስታውሷት !

አንድ የሀገር ቤት ሰው ብዙ ልጆች ያሉት
ለኑሮ ጓደኛው አንድ ወይረን ትቶላት
ሄደ ተለይቶ ከዚህ ዓለም በሞት
ወይረኑ አደገና ለርሻ ሲደርስላት
ቁመናውን አይታ የሚች ሚስት ደስ አላት
እርሱን አቀናጅታ እንጀራ ሲያልፍላት

«ወይረኑን ገርፋችሁ አቅኑልኝ» በማለት ።
የዚያን አገር ሰዎች ብትጠይቅ ችላ አሏት
የኃረቢት ወንዶች ዛሬ ነገ እያሉ
ወይረኑ እንዳይቀና በአድማ ተማማሉ
ይህም የሆነበት ዋና ምክንያቱ
የወይረኑ አቋም መልኩ ደም ግባቱ
ምርጥ በመሆኑ ለከብቶች እርባታ
በየደረሰበት ድባቅ እየመታ
ያገር አውራ ሆኖ እንዲኖርላቸው
ራልገውት ነበር ይህ ነው ምኞታቸው

በዚህም ምክንያት አውራነቱ ሠምሮ
ተዋጊ ቢሆንም ለአገር አስቸግሮ
በዚያች አገር ዙሪያ ብዙ ከብት ረባ
በደጋም በቆላም ዝናው አስተጋባ
ዝናውን የሰማ ገበሬ በሙሉ
ላምና ጊደፋን እየነዳ አመጣ ሁሉም በበኩሉ
ይህ በዚህ እንዳለ አውራው በመዝናናት

ተዋጊ መሆኑ ብዙ ዕዳ አመጣባት ።

አንድ አራሽ ገበሬ የቅርብ ጎረቤት
ሁለቱን በሮቹን ጠምዶ በሚያርስበት
አውራው እያገሳ ከተፍ ብሎ ድንገት
ሁለቱንም በሮች አገኖ በቅጽበት
ከነበረ ዕቃቸው ገደል ሰደደበት ።

ገበሬው ተናዶ ክስ ሲመሠርት
ተጠያቂ ሆነች ድሀዋ የሟች ሚስት
ዳኞችም በጉቦ ለከሣሽ በማድላት

«ተናካሽ ውሻህን ተዋጊ በሬህን
ያዝ ተጠንቀቅ ይላል ጥብቅ ነው ሕጋችን
በሮቹን ተከተሽ ኪሣራውን ከፍለሽ
በመንግሥትም በኩል መቀጣት አለብሽ»
ብለው ፈረዱባት ያላንዳች ይሉኝታ
እርሳዋ ግን ወይ ፍንክች ከቶ ማንን ፈርታ
ይግባኝን ጠየቀች በብሩህ ፈገግታ

ወኪል ሳትፈልግ ሳታቆም ጠበቃ
ሄደች ወደበላይ ሸንገውን ጠቅጥታ
የምን አጉል ፍርሐት የምን ማለባበስ
አንድ ሲናገሯት ጥንድ በመመለስ
ሐቂን ተመርኩዛ መልስ እያሳጣችው
ሴትዋ ልጅ ወንዱን ልጅ አስደገደገችው

እንደምንም ታግላ ችግሩን በመጣስ
ይግባኝ ደረሰ ከዓፄ ቴዎድሮስ
እሳቸውም አይተው የፍርዱን መድበስበስ
ዳኞችን ተቆጡ በብርቱ ዘለፉ
ቀጠሮውም ሳይረዝም ጊዜም ሳያጠፉ
የሚከተለውን ብይን አሳለፉ
«ሴትዋን ልጅ በድሎ መብት በማሳጣት

ወይፈን ኮርማ ሆኖ ከብቱ እንዲረባለት
ያገሩ ተወላጅ ሁሉም ተስማምተው
ወይፈንዋን ኮርማ አርጎ ከተጠቀመበት
ክርስዋ መብት በላይ በሆነ ምክንያት
እንኳንስ በሮቹ ባለቤቱም ቢሞት
አያስጠይቃትም ድሀዋን የሟች ሚስት»

«ወይፈኑን አቅኑልኝ እያለች ስትለምን
እሺ ነገ እያለ ባለማመዛዘን
አገር አድምባት ተገፍላ መብትዋን
የተበደለችው ድሀዋ የሟች ሚስት
ከኮርማው ተወልዶ የተራባውን ከብት
እኩል ለመካፈል ሙሉ መብት አላት

ስለዚህ ከኮርማው የተወለዱትን ሳታበላልጡ
አንዱን ለባለቤት አንዱን ለርሱዋ ስጡ»
ብለው ትእዛዝ ሰጡ ፍርዱ ተላለፈ
የዚያም ወረዳ ሕዝብ ብይኑን ደገፈ

የኮርማውን መሰል በመልክ አመሳክረው
ከቆላም ከደጋም የተሰበሰበው
የእንስሳት መንጋ ምድሩን አለበሰው ።
ፍርድ አስፈጻሚዎች እንደሥርዓታቸው
በፍርዱ መሠረት መንጋውን አካፍለው
ለሟች ሚስት ብቻ የደረሳት መንጋ
ሰባት በረት ሆኖ ፋይሉ ተዘጋ ።

— መብት ለማስከበር ለነፃነት ሲባል
እንዲህ ተጠናክሮ መታገል ይገባል
ባለእኩል ለመሆን ለሙሉ ነፃነት
እራስ መታገል ነው የሚያስገኘው ውጤት
ወኪል ነገረ ፈጅ ሳያሻ ጠበቃ
እራስ መታገል ነው ለድል የሚያበቃ ።

በአድማ የተገፋች ድሀዋ የሚች ሚስት

የዳኞችን ግፊት የወንዶችን ትምክህት
ሳትፈራ ሳታፍር ባሳየችው ድፍረት
ለሴትም ለወንድም ታላቅ ምሳሌ ናት
እስኪ እባካችሁ በታሪክ አስታውሷት!!

ሀላገብ ታሪክና ምሳሌዎች

የአፍ ወለምታ

የሐይድሮጅን ቦንብ ፈልስፎ የሠራ
ስመ ጥር ሳይንቲስት በሙያው የኮራ
«አልቤርት ኤይንስታይን» ተብሎ እሚጠራ
በሐሳብ ሲናጥ ውሎ በሳይንስ ኅሠጥ
ወደ አንድ ሆቴል ቤት አመራ ለምሳ ።

እንደ ተቀመጠም ወንበር አመቻችቶ
አስተናባሪውን ቦዩን አስጠርቶ
«ምን ምን ምግብ አለ እስኪ አስረዳኝ በቃል ።
ብሎ ቢጠይቀው፤ ባለማወላወል
ቦዩ ተቆጥቶ ተበሳጭቶ በኃይል
«ያለው የምግብ ዓይነት በወረቀት ቀርቧል
አንበበው ይረዱት ምን ያጠያይቃል ?
መለፍለፍ ነውር ነው በጣም ያስገምታል ።
ብሎ ገላመጠው አየው እንደሐፃን
እንዳልሠለጠነ ልክ እንደመሐይምን ።

በመሠረቱ ግን ምግቡ በየዓይነቱ
በጽሑፍ ቀርቦለት እያየው እፈቱ
ፈላስፋው ዝርዝሩን ማንበብ ያልቻለበት ዋና ምክንያቱ
መነጽሩን ረስቶ ትቶ በመምጣቱ
ተቸግሮ ነበር ይኸው ነው ስሕተቱ

ታዲያ መፍትሔውስ ምን ሆነ ውጤቱ ?
አሁንም ፈላስፋው ሳያልቅ ትእግሥቱ
«እስቲ አትቆጣ ወዳጄ እረ እባክህ
አንተው አንብብልኝ የምግቡን ሊስት አይተህ

ብሎ ቢለምነው በፍጹም ትሕትና
«ይስሙኝ የኔ ጌታ መቼ ተማርኩና
እኔም እንደርስዎ መሐይምን ነኝ ገና፤
ብሎ መለሰለት በዩ ተሳስቶ
ፈላስፋ መሆኑን አልተረዳም ከዩ ።
— የአንድን ሰው ሁኔታ ቀድሞ ማንነቱን
ሙያውን ጠባዩን ጠቅላላ ይዘቱን
ደግ ይሁን ወይ ክፉ ምግባሩን ሳትመዝን
መልኩን ቁመናውን ቅርጹን ብቻ አይተህ
ለፍርድ አትቸኩል እንዳይታዘብህ
ዘመን በወለደው በቴክኖሎጂ ዕውቀት
የመፍጠር ችሎታ ጥበብና ብልሐት
የንግድና የእርሻ የኢንዱስትሪ ዕድገት
በዕጥፍ ከፍ እንዲል የምርት በረከት
ዋጋ አለው ለሀገር የምሁራን ብዛት ።

* * *

ከገደብ ያለፈ አደገኛ ሱሰኛነት

ከወር እስከ ወሩ ከዓመት እስከ ዓመቱ
የሥራ ሰዓቱ ቀንና ሌሊቱ
ጊዜው ሳይወሰን ሳይገደብ ወቅቱ
ተተክሎ የሚኖር መለኪያ ከፊቱ
አንድ ሰው ነበረ የመጠጥ ሱሰኛ
ለፖሊስ ያቃተ ሸውከኛ ቀውስኛ
ብጥብጥ ፈጣሪ ብርቱ አደገኛ ።

ክብሪት እንኳ ጭሮ ሲጋራ እስኪለኩስ
ጊዜ አይሰጠውም የተቆራኘው ሱስ
የአረቄው መለኪያ በእጁ ላይ ሲያበራ
ይመስል ነበረ አብሮት የተሠራ

ታዲያ ያ ሰካራም የመጠጥ ባለሟል

ከዕለታት አንድ ቀን በአመሸበት ሆኑል
ቆረጠኝ ፈለጠኝ ወይ አመመኝ ሳይል
በምቼ ሶፋ ላይ እንደተቀመጠ
ድንገት ቅርት አለ ትንፋሽ ተቋረጠ ።

የቡና ቤት ሴቶች ስለደነገጡ
ሕይወቱን ለማትረፍ ብዙ ተራወጡ
ሐኪምም ፖሊስም ለመጥራት ችለው
ቀድሞ ግን የሚያውቁት ጠባዩን በሙሉ
«በእንቅልፍ ያልፍለታል ልማዱ ነው» አሉ ።
ሌሎቹ አላመኑም «ውሃ እናፍስበት
መስኮቱን ክፈቱ አየር አትከልክሉት
ወተት ይሻለዋል አፉ ላይ አርጉለት» ወዘተ
እየተባባሉ ብዙ ሲያስቡለት
ሌላዋ አራዳ ሐሳብ በመለወጥ
በሕይወት መኖሩን ወይ አለመኖሩን ለማወቅ በፈለገ
«ምላጭ ላምጣ» አለች «ጀርወን ለመቁረጥ»
ይህ ሁሉ ሲነገር እጅሬ እንደ ሬሣ በጀርባው ተንጋሎ
ያዳምጥ ነበረ የማይሰማ መሰሎ

ያንም ሁከት ሰምተው ባለቤትዋ መጡ
በቁጣ ዓይናቸውን እያጉረጠረጡ
«እስቲ በመለኪያ ቀይ (መስቲካ) አረቄ አምጡ
እርሱን ስታቀምሱት ይታወቃል ቁርጡ
በሕይወቱ ካለስ ቀላል ነው ፈሊጡ
አምናለሁ ይነቃል (ይነሣል) ተስፋ አትቁረጡ!!
ብለው ትእዛዝ ሰጡ ፡ ከልብ እየሳቁ
የአጀራም ጆሮዎች በዚህ ጊዜ ነቁ

የሞተ እሚመስል ያ የተኛ እሬሳ
ተተርትሮ እንደ እባብ በብዙ መግሳ
መለኪያ አረቄውን ሊቀበል ሲነሣ

«ለእኔ የሚሰማኝን የሕይወት መሠረት

ያው ቀይ አረቄ ነው ባለቤትዋ እንዳሉት
 እያለ ሲናገር በተሳሰረ አፉ
 ብዙ ተስቆለት ቅሌት ሆነ ትርፉ ።
 — በሚያስክሩ ዕዕዋት በጠንካራ አልኮሆል
 እንዲህ ገደብ አልፎ ሰክሮ መንጃለል
 ጠንቀኛ ነው ጦሱ ከብርን ያዋርዳል ።
 የታዳጊ አገር ሕዝብ ከክብሩ እንዲዋረድ
 በራሱም ተማምኖ መኖርን እንዳይለምድ
 ተመጽዋች በመሆን ለባዕዳን እንዲሰግድ
 ዋና መሣሪያቸው አደገኛ ወጥመድ
 ማንዘራሽ ጠባይ ነው ዕድገትን የሚንድ
 ከገደብ ያለፈ ሰካርና ምንዘር
 አያንስም ከመቅሰፍት ከአባር ቸነፈር
 ቅኝ አገር ገዥዎች ሐቅን በመሠረዝ
 የእስያን የአፍሪቃን ታሪክ በመበወዝ
 ብሔራዊ ባህልን ቅርስን በመሠረዝ
 ተጠቅመውበታል የአገርን ጥሪ ሀብት ደፍረው ለመበዝበዝ
 ያገርን ሀብትና ክብርን ለመጠበቅ
 ያለፈው አለፈ ወደፊት ተጠንቀቅ !!!

* * *
የጉቦኝነት ትርጉም

«ጉቦ የሚለው ቃል ፍቺው ባጠቃላይ
 ባጭር ትንታኔ ተገላልጦ ሲታይ
 ያላግባብ ለመክበር የልብ እስኪሞላ
 ትርፍ መፈለግ ነው ከላብህ ወዝ (ከደመወዝ) ሌላ

* * *
 በሌላ አገላለጽ «ጉቦ» የምንለው
 ገንዘብ ብቻ ሳይሆን ብዙ ገጽታ አለው
 — ከመልካም ጠባይ ጋር ሙያ ተዘንግቶ

ሠራተኛን መቅጠር ውበት ተመልክቶ
 ይዘቱ ከጉቦ አይለይም ከቶ ።

* * *
 ከዘር የሚወረስ ከአሳብ ጠባብ ሰው
 ጉወኝነትና አድልዎም ጉቦ ነው ።

* * *
 ያለምንም ሙያው በወላዋይ ምላስ
 ምስጋናም ጉቦ ነው ሰነፍን ማጥገስ

* * *
 መንግሥት ለሚሰጥህ መኪና ወይም ቤት
 መጠንቀቅ ሲገባህ ዓላማን በመሳት
 ከተመደበልህ አገልግሎት አልፈህ
 እንደጠላት ንብረት ለምን ታየዋለህ ?

* * *
 ሥራ መበደሉን ባለመቁጣጠር
 ላለመቀያየም ከሠራተኛው ጋር
 እያዩ እንዳላዩ ተለባብሶ መኖር
 ለዘብተኝነትም ጉቦ ነው በተግባር

* * *
 የሐሰት ሰብቅ ፈጥሮ ወሬ በማቀበል
 ሠራተኛን ማወክ ወይም መከፋፈል
 ምላስም ጉቦ ነው ከሥሩ ይነቀል !!!

* * *
 በየትኛውም መልክ ሥራው ሳይሠራ
 አለን አለን» ማለት የቃላት ዝየራ (ፋከራ)
 አስመሳይነትም ጉቦ ነው በተራ

* * *
 ታዲያ ከዚህ ሁሉ ነፃ የሆነ ሰው
 ያ ነው ጥሩ ዜጋ ብሩህ ተስፋ ያለው ።

በየዓመት በዓሉ አንዳንድ ጊዜም በወር
 የሰባ ፍሪዳ በታረደ ቁጥር
 ቅርጫ እየገባ ለሚበላው ሥጋ
 በወቅቱ የማይከፍል ተገቢውን ዋጋ
 በሕግ ተከሶ ዋሱን ያሳሰረ
 ዱቤ እማይሰለቸው አንድ ሰው ነበረ ።

ይህ ሰው በአስገዳጅ በፖሊስ ተይዞ
 ወደፖሊስ ጣቢያ ተጀመረ ጉዞ ።
 ታዲያ በሚያልፍበት በአንድ አውራ መንገድ ዳር
 አንድ የሰባ ሠንጋ የመጣ ከሐረር
 ፍሪዳ ተጥሎ ጨጓራና ሰንበር (ምላስና ሠንበር)
 ጉበቱ ለቅምሻ ሲቆረጥ ሲመተር
 የማለዳ ፀሐይ ፈንጥቆበት ጮራ
 ሲቅለጠለጥ አየው ጮማውን ሲያበራ

በዚያም የሚያውቀውን ንደኛውን አይቶ
 ድምፁን ከፍ አድርጎ በጥቅሻ ተጣርቶ
 «አቶ እከሌ እባክህ እኔንም አትርሳኝ
 አደራ ወንድሜ ከሰው አትለየኝ
 ነገ አከፍልሃለሁ አንድ ዕጣ ያዝልኝ»
 ብሎ ትእዛዝ ሰጠ ያላንዳች ይሉኝታ
 በልቶ እንደሚከፍል ለባለውለታ

— ዱቤስ መልካም ነበር ብድር ለሚከፍሉ
 ዳሩ ግን ታማኞች ሐቀኞች ስንት አሉ ?
 ከቶ የሕዝብን ሀብት ያለምንም ፈቃድ
 የመርፌ ክር እንኳ አለዋጋ አትውሰድ ።
 — ለምትገዛው ዕቃ ዋጋ እለመክፈል
 አያንስም ከቅሚያ ከለየለት ወንጀል ።

— በወለድ ዋስ ጠርቶ ዕዳ በመነከር
 በዱቤ ላይ ዱቤም ብድር ማነባበር
 አንዱን ዋስ በማድረግ ሌላውን ምስክር
 መ/ቤትንና ጎረቤትን ማክሰር
 ነጋ ጠባ ሙግት መከሰስ መታሠር
 የተወገዘ ነው አስነዋሪ ምግባር ።

* * *

በአፌ ማን በላበት ?

በጎች ከሚውሉበት ከአንድ ሰፊ ሜዳ
 ቀበሮ ስትበላ አንዲት ግልገል ወስዳ
 እጅ ከፍንጅ ተያዘች ደሙ ካፍዋ ሳይደርቅ
 ምርመራው ቀጥሎ በቃል ስትጠየቅ
 «ለራሴም ገርሞኛል የዚህ ደም መገኘት
 ሻረ ለመሆኑ በአፌ ማን በላበት ?
 ግን እኔ አልነካሁም እርም ነው» በማለት፤
 አቀረበች አሉ ተልካሻ ምክንያት

ብዙ በደል ሠርቶ ሥራው ሲያጋልጠው
 ምክንያት አያጣም ሰውም እንዲሁ ነው ።

※ ※ ※

ከደም የተወረሰ ይሆን ?

አንድ ኪላ ቆራጭ የመንገድ ቀማኛ
 ፍየል ስርቆ በልቶ ሲጠይቀው ዳኛ
 በማስመሰል ጠባይ ዋሽቶ ለማስዋሸት
 በተምታታ ፈሊጥ የሰጠው ምክንያት
 እንደሚከተለው ቀርቧል በውይይት

ዳኛ:-	ፍየሷን መስረቅህን ታምናለህ አታምንም
ሌባው:-	መስረቅ ይቅርና በዓይኔ እንኳ አላየሁም ይገርማል ሁል ጊዜ በኛ በድሆች ላይ

በሰበብ አስባቡ የመጣብን ሥቃይ
እንዴት ሌባ ተባልኩ መስረቅ ቀርቶ ሳላይ ?

ዳኛ:- አትድክም በከንቱ ማንን ለማታለል ?
ኬላ ቆራጭ ሆነህ መንገድ በመከልከል
መስረቅህ እውነት ነው ተመስክሮብሃል
በይቅርታ ታልፈህ እንድትገላገል
ፍርዱ እንዲቀልልህ ብታምን ይሻልሃል !

ሌባ እሺ እንግዲያው ልግለጥ የሕይወት ታሪኬን
«እግራን ተሰብሬ በሐኪም ስጠገን
ብዙ ደም መፍሰሱ ደም ማነስ ፈጥሮብኝ
ደም የሚለግሰኝ ዘመድ ስለሌለኝ
ምናልባት ሐኪሙ በርኅራኄ አዝኖልኝ
ድብልቅ የሰው ደም በመርፌ ሲሰጠኝ
ድንገት ተቀይሮ የሌባ ደም ነጥብ
ገብቶብኝ ይሆናል በዚያች መርፌ ስብብ
ይኸው ከዚያ ወዲህ ወፈፍ አርጎኝ እንደዕብድ
ትንሽ ትንሽ መሥረቅ ሆኖብኛል ልማድ
ሌላ ምን እላለሁ ከተሰጠኝ ፈቃድ
ይቅርታ አድርጉልኝ እክላለሁ የግድ ! ! ! !

— ሺህ ውሸት ሰብስበው ሺህ ጊዜ ቢጨምቁት
ለወጣው አይቸልም እንዲት ቅንጣት እውነት
የሐሰት ምክንያት ፈጥሮ ከመግደርደር
«እውነቱን ተናግሮ እመሸበት ማደር» »

* * *

በራሱ ክትክታ

የባል ስሞታ :

«ከጓደኛ አብልጩ እንደወንድም ሳየር
ያ የዳሮ ባልሽ ለካስ ክፉ ሰው ነው
አየ ክፉ ጨካኝ ብርቱ አረመኔ
ከዛሬ ጀምሮ እንዳላየው ባይኔ
እዚህች ይደርስና ወይ እርሱ ወይ እኔ

ሚስት እኔም የፈራሁት ይኸንኑ ነበር
ከምን ጊዜ አለቀ የሁለታችሁ ፍቅር ?

ጥንትስ ይባል የለ በጠጅ ይጀመራል የማይዘልቅ ማኅበር
እረ ለመሆኑ ምን አደረገዎት ?

ባል :

ዕዳ ምን ፍሬ አለው ይቅርብሽ የእኔ እኅት

ሚስት :

እረ እባክዎ ይንገሩኝ በእኔ ሞት !
በጣም ጎድቶዎታል ? አፈር በበላሁት !

ባል :

ዛሬ በገበያ ተገናኝተን ድንገት
ሰላምታ ልሰጠው ስርገበገበለት
ባላወቅሁት ነገር ፊቱን አጠቆረ
በሕዝብ መካከል መሳደብ ጀመረ
በትዕቢት ተመካ ትከሻው አበጠ
ለውጠኝ ደረሰ ዓይኑን አፈጠጠ

እኔም ጉዳ ገርሞኝ ጀርባዬን በማዞር
ዝም ብዬ እንደ ቆምኩ ምንም ሳልጠረጥር
ዘጠኝ ጊዜ ወቃኝ በክትክታ ሽመል *

በዚያ ሁሉ ሰው ፊት እኔማ ምን ልበል ?
ትዕግሥቴን አስፍቼ ምንም ሳልታበይ
ነፍሴን አተረፍኳት በብዙ ገላጋይ *

ግን እንደ ለመደው ዳግመኛ ተዳፍሮ
ለአሥረኛ ጊዜ ደግሞኝ ቢሆን ኖሮ
ደሜ ይፈላና እኔም እንዳቅሚ
ጉድ ይፈላ ነበር ጥንድ ዐይኑን ደርግሜ *

ሚስት :

እንኳን ቀረብዎት እንኳንም ታገሱ
ከሀገር ያሰድዳል የክፉ ሰው ጦሱ
እስኪ አትበሳጩ ምንድን ነው ጸጸቱ
የትዕግሥት ፍሬ ጣፋጭ ነው ውጤቱ
እረ ለመሆኑ መነሻው ምንድነው ?
ከጥንት ጀምሮ እኔ ራሴ ሳውቀው
ሰው የሚመታበት እንኳን ትልቅ በትር
ልምጭ እንኳን በጁ ይዞ አያውቅም ነበር

ባል

ይህ ንፍጣም ፈዛዛ ሲመትሩለት ይነጭ

ደግሞ እሱ ብሎ ጥሩ ዱላ ቆራጭ
ባዶ እጁን ከቆላ ሲክሰረልፍ መጥቶ
ጉድ እረገኝ እንጂ የእኔኑ ቀምቶ ።

ሚስት

እንዴት ምን ደፋር ነው የሰው ዐይን የበላ ?
ከሆነስ ሆነና ከድብደባው ሂሳ
ያንን ጠመዝማዛ የክትክታ ዱላ
በዚያው ይዞት ሄደ ጉዳዩ ሲምላ ?
አልመለሰ እንደሆነ ከእኔ እንዳይጣላ !

ባል :

አየ ጉድሽ አየ !
እርሱንስ ወስዶታል እንኳንም ወሰደው
ጦሴን አብሮ ይውሰድ እኔም አልፈልገው
ለሕይወቴ መጥፊያ ምሥጢሩን ሳላውቀው
ጥንትም የቆረጥሁት በጉዳሉ ቀን ነው ።

የምሳሌው ትርጉም :

ዓለምን በቅጽበት ለማጥፋት የሚችል
የሐይድሮጅን ቦንብ የኒትሮን እንክብል
ሚሳይልና አዳፍኔው ተምዘግዛገ አካላት
በሰው እጅ እኮ ነው ተሠርተው የወጡት ?
የናፖም እሳት በምብ እያድረሰሰሉ
ዓለምን በቅጽበት ማጥፋት የሚችሉ
የዓለም ሊቃውንት ሳይንቲስቶች ሁሉ
እነርሱስ ከጥፋት ወይት ያመልጣሉ ?
ከተከነበለ የጥፋት ማዕበሉ
አጥፍቶ መጥፋት ነው የሰው ልጅ አመሉ ።

የሰው ዘር ተባብሮ ካላገኘ መላ
የመሣሪያ ብዛት ቊጥጥር ሲላላ
መዘዙ ብዙ ነው ይከሰታል ሂሳ

መመታቱ አይቀርም በቆረጠው ዱላ ።
አስገ ነው በቋፍ ነው የዓለም ሁኔታ
አያስተማምንም የጧቱ ለማታ
ቅራኔ እየሰፋ ማሠሪያው ሲፈታ
መፈንዳቱ አይቀርም በትንሽ ጨረፍታ
ሰይፋ ማጭድ ይሁን ነራዴው ማረሻ
ገደብ ካልተበጀ እስከመጨረሻ
ኒዩክሌር ኮምፒውተር ነው የሰው መቀነሻ ።

* * *

የወረተኛነት ጠባይ አባትና ልጅን የሚያለያይ :

ቁምጥና የሚሉት ብርቱ ደዌ ሥጋ
አድሮበት የሚኖር አንድ ባለጸጋ
አድር ባይ ወላዋይ ግብዝ ወረተኛ
ለክፋት ለተንኮል አርፎ የማይተኛ
የወለደውን ልጅ በመካድ ረግሞ
ከቤት አሳደደው ሠፈር አሳድጦ

ልጁም ከአባቱ በደም የወረሰው
ደዌ ሥጋ አድሮበት ሕመም ሲያሰቃየው
ያሳዝን ነበረ ለተመለከተው ።
ከሕመሙም ይብስ ያባትየው ክፋት
ባዕድ ሰው በመውደድ በወረተኛነት
ሀብት እንዳይጠይቀው ልጁን በማሳደድ
አንጡራ ንብረቱን አወረሰ ለባዕድ

ልጁ ግን ነፍስ አውቆ ክስ መሠረተ
አደባባይ ወጣ አባቱን ሞገተ ።
አባትም «ከልጅህ ተሸማገል» ቢባል
«አሻፈረኝ» አለ መግት ለመቀጠል ።

የሐሰት ምስክር ገዝቶም በመደለል
ባጭር ታጥቆ ወጣ ልጁን ለመወንጀል
አባትና ልጁ ቆመው ሲሟገቱ
ብዙ ሰው አዘነ ተቸ በየፊቱ፤

ዳኛው ግን በማዘን ያላንዳች ቀጠሮ
እንዲህ ሲል ፈረደ ቃሉን አሳጥሮ

«እስከ ራስህ ፍረድ ሽማግሌ ሆነህ
ይህን ደዌ ሥጋ ለልጅህ ሸልመህ
እንደአንተው ጤና አጥቶ ሲሰቃይ እያየህ
ንብረትህን ለባዕድ እንዴት ታወርሳለህ ?
ስለዚህ ሀብትህን የመውረስ መብቱ
የልጅህ ብቻ ነው አትደካም በከንቱ ! »

ክ ፍ ል ፩

ቅኝ ገዥነትና የዘር መድልዎ ገጽታው

፩ኛ/በአውስትራሊያ

በሥልጣኔ ዕድገት ጎላ ቀር ሆኖ
የኢኮኖሚ ዕድገቱም ከቀረ ታፍኖ
ደካማ ከሆነ ወይ ጎኑ ከሳሳ
ወዮ ለጥቂር ሕዝብ ያልበት አበሳ !
ቅኝ አገር ገዥነት ገና በዓለም ሲያበብ
አገር ሊቀራመት ነጭ ሲረባረብ
የአውስትራሊያ ተወላጅ ጥቂር ሕዝብ
በግፍ ተለውጦ ወደ እንስሳት መደብ
የገዛ ዐዕመ ርስቱን ሠፈሩን በመልቀቅ
ያላንዳች ድርድር ውለታም ሳይጠይቅ
በገዛ ሀገሩ ደም እንባ እያነባ
እየበረገገ ወደጫካው ገባ

ለሽፍትነት ሳይሆን ወይም ለደፈጣ
በደህናው አይደለም ከሠፈር የወጣ
ነፃነቱን ገፍፎ መብት የሚያሳጣ
ያልጠበቀው ውርደት ዱብ ዕዳ ሲመጣ
ሰው መሆኑም ቀርቶ በነጭ ባላንጣ
መብቱ እንዲረገጥ በደረሰው ዕጣ
ከጥንት ወገኖቹ ከእንስሳት ጋር
ለመጎዳገት ነው ግንባር ለመፍጠር ።

በአፍሪቃም በእስያም ታሪኩን ስንለማ
በኤውሮፓም ቢሆን በነጮቹ ውድማ
ዱሮ እንስሳ ነበር ለአደን የሚሰማማ

አሁን ግን ይገርማል ወዮ ለደካማ
በአውስትራሊያ ወጥቶ ከከተማ
የሰው ዘር እንዳውራ ሆነ አሉ ዒላማ ■

ቆዳ እያማረጡ ጥቁሩን መልክ በመጣል
ነጮች በፈጠሩት ያልተለመደ ባህል
የተፈጥሮን ሥርዓት ለዋውጠው በሥዕል
አዲስ ፍልስፍና ያመጡ በመምሰል
በነጭ ቆዳ ላይ ነጭ ኩል በመጻል
ወዴት ቀያየሩት የተፈጥሮን ዐመል ?
የነዳርዋንና የላማርክ ቲዬሪ
የመጠን ለውጥና ዕድገትን አብሣሪ
በአውስትራሊያ ሥርዓቱን ለውጧል
ከዓይነት ወደመጠን በመዘቅዘቅ ቁልቁል
እንስሳ ሰው ሳይሆን ሰው እንስሳ ሆኗል ■

የአውስትራሊያ ደኖች ተራሮቹ
እንዲንስ ለሰው ዘር ለአውራ እማትመቹ
አደራ አትሰልቹ በያላችሁበት
ጥቁር ዘሩ አይጥፋ መከታ ሁኔሳት ! ! !

እባክሽ ካንጋሮ እንደጫጭቶችሽ
ያን የጥቁር ሰው ዘር በክንፎችሽ አቅፈሽ
በሰማይ ብረሪ ነይልን እባክሽ
በጥቁር ሕዝብ ላይ በጥንት ተወላጁ
ቅኝ አገር ገዢዎች ምን ግፍ እንዳወጁ
ያየሽውን ሁሉ ለአፍሪቃ መስከሪ
ሐቁን ሳትወውሪ ደፍረሽ ተናገሪ

የእንስሳቱ መንጋ አዕዋፍም መስክሩ
ጥቁር ሕዝብ ተገፍፎአል በገዛ ሀገሩ ■

ይህ ሁሉ ጉድ ሳለ በተዘዋዋሪ
የሰው ዘር ነፃነት የመብቱ አስከባሪ

ቅኝ አገር ገዢዎች እኛው ነን እያሉ
በዓለምአቀፍ ሸንጎ ለምን ያሾፋሉ ?

፪ኛ/ በአሜሪካስ ቢሆን ?

በአሜሪካስ ዓለም ታቹን በስተደቡብ
ሐያ አምስት ሚሊዮን የሚደርስ ጥቅር ሕዝብ
የነጮች አገልጋይ ሆኖ የነበረ
የበይ ተመልካች ለምን ሆኖ ቀረ ?
አልሰማችሁም ወይ በዚያው ቆዳ ሰበብ
የነጮች አገልጋይ ያ ኃያል ጥቁር ሕዝብ
ተመግቦ አያውቅም በያንኪዎች ሞሰብ

ለዚህም ጥቁር ሕዝብ መብትና ነፃነት
መሥዋዕትነት ከፍሎ የተዋደቀለት
ያ ማርቲን ሉተር ኪንግ ሆነ የእሳት ራት
ታዲያ እኮ አሁንም ዘረኛነትና
አድልዎ አልቀረም ግፍና ጭቆና
የዘረኞች ጫንቃ መች ተሰበረና ! ! !

እረ ለመሆኑ እስኪ እንጠይቃቸው
አሜሪካውያን ያን ያህል ተባብረው
ከእንግሊዞች ጋራ በብርቱ ተዋግተው
በዲሞክራሲ ሕግ ነፃነት አውጀው
ፈላስፋው ጃፊርስን ያረቀቀላቸው
መብት አስከባሪ ሕገ መንግሥታቸው
«በተፈጥሮ ሁሉም የሰው ዘር ዕኩል ነው»
እያለ ማወጁ ለይምሰል ነበር ወይ ?
ታዲያ ለምንድነው ሰው ከሰው የሚለይ ?

ሕገ መንግሥታቸው በዐዋጁ ሲነገር ■
የቀለምን ጉዳይ አላነሳም ነበር
ሕዝቡን የሚለያይ ከፋፍሎ ዘር ከዘር

ከምን ተወለደ ይህ ወፍ ዘራሽ ነውር ?
ታዲያ ይህ ዓይነቱ የቅራኔ መድበል
በሰላማዊ ሠልፍ በመፈክር በቃል
በውይይት ብቻ መቸ ተፈትቶ ያውቃል ?
የሰው ኃይል ሚዛኑ ካልሆነ አቻ ላቻ
ምንም ፋይዳ አይሞላም መወያየት ብቻ
ሌላ አማራጭ የለም ባለማወላወል
ለዚህ አብነቱ ያው ትግል ያው ትግል ።

* * *

፫/ ዓይን ያወጣ የዘር መድልዎ
ገጽታ በደቡብ አፍሪቃ

የሚዘገንን ግፍ እጅግ የሚገርመው
ቅኝ አገር ገዥዎች የመብት ደንበር አልፈው
የሚሠሩት ቢያጡ ሳይፈሩ ሳያፍሩ
በደቡብ አፍሪቃ በገዛ አገሩ
የግፍ ጽዋ ሞልቶ ሲበዛ በደሉ
«የሰውን ልጅ ጋሪ አስጎተቱት» አሉ ።
እንዲህ ያስቅቃል ጸጸቱ ምራቱ
ነፃነትን ማጣት ይኸው ነው ውጤቱ ።

ሳይቀልስ ይቀራል ጋሪ መግተቱ ?
ለእንስሳት የሚተርፍ ነፃነት ማጣቱ
በገዛ ሀገሩ በጥንት ዐዕመ ርስቱ
ስለሰው ዘር ቀለም (መብት) ስለዕኩልነቱ
ቅንጣት ቃል ቢናገር ደፍሮ ባንደበቱ
ደቡብ አፍሪቃዊ ወህኒ ቤት ነው ቤቱ ።

ቅኝ አገር ገዥዎች እየተሳሳቡ
በሌሎችም አህጉር ሠርገው የሚገቡ
እናማክር ቢሉም ሌላ ነው ሰበቡ
በኮንጎ ኪንሻሳ በቻድ የሚያደቡ

የጦር አሳት ጭረው እያለባለቡ
ገላጋዮች መስለው ሕዝብ አደባደቡ

ቅኝ አገር ገዥዎች እንደምናያቸው
ቆዳቸው ቢነጣም ደማቸው ጥቅር ነው
ርግብ እንዳይመስልህ ግልገል አንሳው ሁሉ
ነጫጮቹ ርግቦች የጥህ የሚመስሉ
ለካስ ጭልሬት ናቸው ከአሞራ የሚውሉ !
በሳይንስ ጥበብ በቴክኖሎጂ ዕድገት
መግፋት እንደገና መራመድ ወደፊት
ሊረዳን የማይሻ አፍሪቃን ለማልማት
ነጭ አምላክ አንሻም የምንሰግድለት ።

ደቡብ አፍሪቃና ደግሞም ፕሚቢያ
ለቅኝ ገዥዎች ሆነው መናኸሪያ
ነፃ አገር ብትሆንም እናት ኢትዮጵያ
ምን ያህል ያኮራል ይህ ዓይነት መመከያ
ግማሽ አበጥሮ ግማሹን ተላጭቶ
አደባባይ መውጣት ይቻላል ወይ ከዩ ?

በባህል ተዕዕዋ በቀለም በቆዳ
ኢምፔሪያሊስቶች ያመጡበን ዕዳ
ቅኝ ተገዥነት የባርነት ቀንበር
መገፍተር አለበት ከአፍሪቃ ድንበር ።

ክፍል ፯

የሥራ ክብርነት

በዚህ ብሩህ ዘመን ታሪክ በታየበት
በዚህች የአፍሪቃ ምድር በዚህች ምድረ ገነት
ከጥንት የጋርዮሽ ሥርዓት ማገበር
ያልተሻለ ኑሮ በአፍሪቃ ዓለም መኖር
ያውም ዘላንነት ጉታች ባህል ኋላ ቀር
የሚዘገንን ነው እጅግ የሚያሳፍር
ከእንስሳት ማነሱ ሰውን ያህል ፍጡር
ይህን ምን አመጣው ከሰንፍና በቀር ?

ውበቷ አፍሪቃ የዓለም ምድረ ገነት
ልንገርሽ ወይ ቅኔ በሚያሳዝን ጸጸት
እንደ ደጋን ኅብጫል የአውሮፓ ሕዝብ አንገት
ድንግል መሬትሽን አሻግሮ ያየበት

የራስሽ ሕዝብ ግን ያልታደለ ፍጥረት
ስንፍና እግር ብረት : ስንሰለት ሆኖበት
ለረሀብ ለእርዛት ተጋልጦ ለሐፍረት
ተንተርሶ ተኛ የዳቦውን ቅርጫት »
ቅኝ አገር ገዢዎች የጥንት ጠላቶችሽ
የጨለማው ዓለም ብለው የሰየሙሽ
በምን ምክንያት ነው ? እንዴትስ ቢንቁሽ ?
ግን በሰንፍናትን ሸክም ሆነንብሽ
እኛው ልጆችሽ ነን እንዲህ ያሰደብንሽ
ሐሰት እንዳይባል ይመስክር ተፈጥሮሽ
በውበትሽና በተፈጥሮ ሀብትሽ
በወንዞችሽ ውሃ በደን ተራሮችሽ
ሕይወትን በሚሰጥ ጤናማው አየርሽ
የትኛው ዓለም ነው የሚወዳደርሽ ?

መቶህ ከማን ያንሳል መላው የአፍሪቃ ዘር
አልሰለቸህም ወይ የዓለም ሕዝቦች አሽሙር ?
ይህች የዳቦ ቅርጫት ለምላም የአፍሪቃ ምድር
ዘለዓለም ኋላ ቀር እንዴት ሆና ትኑር ?
ኃያል ጉልበት አለህ ጠላት ለመገፍተር
የልማቱም ዕድገት መደግን ነው ለሀገር
ተነሥ እንደገና ራስህን ፍጠር ! ! ! !

አንዳንዱ አፍሪቃዊ ታግሎ በማታገል
ነገነት አግኝቶ ባንዲራ በመስቀል ለማውለብላብ ሲችል »
ሌላው ሰነፍ ጥልጌ ዳተኛ ሥራ ጠል
ለቅኝ ገዢዎች ርሻሽ ወፍ ዘራሽ ባህል
ተገዢ በመሆን ናላውን ያዞራል
እንዴት አቅሉን ጥሎ እንዲህ በመታለል
«ወተት እየሸጠ አረቄ ይገዛል ?

ታዲያ ይህን ሁሉ ሰናየው በተግባር
ምን ጥቅም አሰገኘ ከደገነት በቀር ?
ድንቁርና ይጥፋ ይወገድ ከሀገር
አረንጓዴ እንዲለብስ መላው የአፍሪቃ ምድር
በሥራህ ለሥራ ራስህን ፍጠር ! ! ! !

በረቂቅ ምሳሌ ሲናገሩ አበው
«ጭብጠውን ቀሙት አያይዙን አይተው»
የሚባለው ተረት ልዩ ትርጉም አለው
«ብላላች» ይባላል ድመትም እንደሰው
«እንዴት ሌባ ተባልኩ ቢታቸውን ከፍተው ?»
ቅኝ አገር ገዢዎች ሀብት ያሰከራቸው
እንኳን ባዶ መሬት እንኳን በር አግኝተው
መስኮት ይሰብራሉ በኬኘ ታውን ዙረው »
እንደቅርጫ ሥጋ አፍሪቃን ተካፍለው

ግድዕናት ለመዝረፍ ያን ያህል ተዘናንተው
አመቺ ሁኔታን የፈጠረላቸው
ሌላ ታምር ሳይሆን የእኛው ስንፍና ነው ።
ከእንግዲህስ ወዲህ ምንድነው መፍትሔው ?
ሌላ አማራጭ የለም ተነሥ ታጠቅ ባጭር
ሥራ ነው ሙያ ነው ሀብትን የሚፈጥር ።
* * *

የቅኝ አገዛዝ ወጥመድ የኢኮኖሚ ቀውስ

«አንዲት የዱር አውሬ አሳዛኝ እንስሳ
አዳኞች ከበዋት አምልጣ ካሰሳ
በአንድ ዋሻ ውስጥ ገብታ በነፃነት ስትኖር
አዳኞች አጥተዋት ተስፋ ቆርጠው ነበር ።
ዳሩ ምን ይሆናል ያጋጣሚ ነገር
ውሀ ጥም ረሀብ ፡ ሲጠናባት ችግር
ውሃ ለመጎንጨት ቅጠል ለመበጠስ
ለምለም ሣር ለማግኘት ጫካውን ስታስስ
ከወንዝ ባሻገር አዳኞች አይተዋት
በእሩምታ ተኩሰው በአንዲት ምት አስቀሩአት ።
አላመለጠችም ያን ያህል ተጨንቃ
ዋተች ያች እንስሳ አለቀላት በቃ» (ከ ፡ ሚ)
— አውሬ እንደሚጠመድ በአንዲት ቀራጭ ሥጋ
ብዙ የአፍሪቃ አህጉር በእርዳታ ፍለጋ
እንዲወድቁ ሲባል ካልታሰበ አደጋ
ቅኝ አገር ገዥነት ወጥመዱን ዘረጋ ።
ከዚህ ሥውር ወጥመድ ብርቱዎች ሲያመልጡ
ደካሞች በመስመጥ ወደታች ዘቀጡ ።
ለዚህ ማሸነፊያው የድል መሠረቱ
ከኢንዱስትሪ ዕድገት ጋር አርሶ እያመረቱ
ፈስን በራስ መቻል ወሳኝ ነው ሥርዓቱ ።

ከጆሊ ጃኪዝም ተጠንቀቅ !

ሊዎናርዶ እሚባል ዝነኛ ሳይንቲስት
አዲስ ሳይንሳዊ ጥበብ ተገልጦለት
አዳዲስ መርከቦች በተሻለ ሞዴል
በመፍጠር ችሎታው መሥራት እንደሚችል

ቢያስፈልገው ደምሳሽ ባሕር ሠርጓጅ መርከብ
ያየር በራሪ ጀት በክንፍ የሚያንገጥብብ
ታንክ ፡ ሮኬት ፡ ሚሳይል ፡ የእሳት ነበልባል ቦምብ
ሌላም ብዙ ዓይነት የመሣሪያ ጥበብ

ሁሉን ለመፈልሰፍ እንደሚችል ታውቆ
ዝናው አስተጋባ እስከ ጽንፍ ዘልቆ
ልዩ ፕላን ነድፎ በሥራ ላይ ሊያውለው
ተዘጋጅቶ ሳል ችሎታ ሳያንሰው
ገንዘብ በማጣቱ እስከ መጨረሻው
የሚረዳው አጥቶ የሚተባበረው
ሲባዝን መኖሩን ሰምቶ የተረዳው
የሚላኑ መስፍን ወደአገሩ አስጠራው
ታዲያ ያ ሳይንቲስት ሊዎናርዶ ፈሳስፋው
ለሚላን (ጣሊያን) አገር ሕዝብ እጅግ ለሚወደው
ብዙ ሥራ እያለ ቅድሚያ የሚሰጠው
ሌላው ጥበብ ቀርቶ ለሕዝብ የሚጠቅመው
ለዳንስ ውዝዋዜ ዳንኪራ መርገጫ
መድረክ እንዲሠራ ባለመወጣጫ
ያ መናኛ መስፍን ሊዎናርዶን ጠየቀ
ሊዎናርዶም ታዝቦት በልቡ እየሳቀ
በመስፍኑ ድክመት እጅግ ተደነቀ ።»
— ተመልከት እንግዲህ ልብህ ይታዘበው
ስንት ሥራ እያለ ቅድሚያ የሚሰጠው

በዳንስ ውዝዋዜ ጥላና ከለላ
በጀሊ ጃኪዝም ክንድህ እንዳይላላ
መጠንቀቅ መልካም ነው እንዳይቆጭህ ጳላ!!

* * *

ወደገበታ ብቻ የሚዘረጋ የለስላሳ እጅ ዋጋ!!

«ሥራ እንዳትሠራ ወጥታ እንዳትዝናና
የፈሰሰም ውሃ አይታ እንዳታቀና
ፊቷን ሰው እንዳያይ በቤት ውስጥ ታፍና
በገረድ በአሸከር የምትኖር ተከባ
የባለርስት ልጅ አይናፋር ደርባባ
ነበረች» ይላሉ ሥራ ጠል ቆንጆ
የቤት ውስጥ ቅልብ የሠነፍ መናጆ

በመሸሞንሞን ብዛት የእጅዋ መለስለስ
የእንጀራ ጠርዝ እንኳ አይችልም ለመቁረስ
ጣትዋን እንዳይቆርጣት ወይም አፍዋን ስትጎርስ
መከርከም አለበት እንጀራው በመቀስ ።

ተኩብራ ስትኖር በውበትዋ ኮርታ
ሙሽራም በመምሰል የምትለብሰው ኩታ
የጌጣጌጥ ብዛት የሽቶው ጋጋታ
ልብ የሚያስኮበልል ራስ የሚመታ
በዓፄ ቴዎድሮስ ቤተ መንግሥት ገብታ
እጅ መንግሥት ፈለገች መልካም ከበሬታ
ታዲያ ቴዎድሮስ አደገኛ ፍጥረት

ለማወቅ ፈልገው ምን ሙያ እንዳላት
ለዚያ ሁሉ ውበት ዋጋ ባለመስጠት
«በዐይነት ወጥ መሥራት መፍተል ወይስ ስፊት
ምን ሥራ ታውቂያለሽ?» ብለው ሲጠይቁት
መልስ አላገኘችም ጭራሽ ግራ ገባት ።
ጥያቄው ቀጥሎ ሲደጋገምባት

አማራጭ ብታጣ ትምክሕት ሙያ መስፈርት
«ዕድሜ ለገረዶች የአባት የእናቱ ሀብት
ለአራዊት ይተርፋል እንኳን ለሰው ፍጥረት»
እያለች ስትጮክር ንግግርዋ ሳያልቅ
ወደ ቁጣ አመራ የቴዎድሮስ ሳቅ ።

«ሌላውስ ይቅርና አሉ ቴዎድሮስ
በአትኩሮት እያዩ የጣትዋን መለስለስ
«ሌላውስ ይቅርና ይኸ የለበስሽው
ጥልፍ ጥበብ ቀሚስ መደረቢያ ኩታው
አይመስለኝም አንቺ ፈትለሽ ያሠራሽው
ታዲያ የሌሎቹ ትጉሆች መታጫ
ለመሆን አይችልም የሰነፍ ማጌጫ
ያምሻል? ንገሪኝ ምን በሽታ አለብሽ?
እንጂ አይመስለኝም ሙሉ ጤነኛ ነሽ ።
ሁለት እጆች አሉሽ ምን ያደርጉልሻል
ለምግብ ከሆነም አንዱ ይበቃሻል
ንግብ ቁረጥላት አንዱን ጎምደህ ጣለው
ለማይሠራ ሠነፍ መቀጣጫው ይህ ነው»
ብለው ትእዛዝ ሰጡ በሥራ ላይ ዋለ
አንድ እጅዋ ተቆርጦ ተጎምዶ ተጣለ ።

አዝማሪ አብተውም ይህን በማስተዋል
በመሰንቆው ዜማ ተናገረ እንዲህ ሲል
«በቴዎድሮስ የለም ጋሻ
ማረስ ይሻላል በማረሻ
ማረስ ይሻላል መገበር
እጅ እግርን ይዞ ለመኖር
አላርስም ያሉ አልነግድ
ተመለመሉ እንደ ግንድ» ።

— በአካል በአእምሮ ብርታት እንዳያንሰው
ሕይወትን በማደስ ደግሞ የሚፈጥረው

ቅርጹን በማሳመር ውበት የሚሰጠው ክንዱን እንደብረት የሚያጠነክረው ከሥር መሠረቱ «ሰውን ሰው ያሰኘው ሥራ ነው» መባሉ ትርጉሙ ሐቅ ነው ።

— ይህ በዚህ እንዳለ ሐቅን ሳያስተውሉ መመገብን ወደው መሥራትን የጠሉ እቅጮን ልናገር ያሉትን ይበሉ ከአንበጣ መንጋ በምን ይለያሉ? ጥንትም ይባል ነበር «ሲሄድ ቅትር ቅትር ሲበላ እንዳንበጣ ዘወር በል ከራቴ በሽታዬ መጣ ።» መጥረቢያ እየቃጣ ማጭድ እየሳለ መደሻና አካፋ ደማ እያቃጨለ ምንም ሳይሠራበት ተቀምጦ እየዋለ ሠራተኛ መሳይ ስንት ሰነፍ አለ?

ዓፄ ምኒልክም ተማርረው በብርቱ እንዲህ ብለው ነበር ስንፍናን ሊገቱ «የሰው ልጅ ሞኝ ነው ለኔ መገዛቱ ለሰው ሠራሽ ሹመት እኔን ደጅ መጥናቱ ሳለችለት መሬት የተፈጥሮ እናቱ ። ከርስዋ ነው የሚገኝ እሸትና ምርቱ የምግብ ዓይነት ሁሉ ጮማና ፍትፍቱ ።

ሸክላ ሠሪን መንቀፍ ቡዳ ብሎ መጥራት እጅግ ያሳዝናል ያሳፍራል በውነት እርሱ ተጠብቦ በሚሠራው ሸክላ ጠምቆ እየጠጣበት ፈትፍቶ እየበላ ሠነፍ ለምን ይሆን ጤና የሚከላ?

* * *

አንዱ ሠርቶ አቅራቢ ሌላው ተቀላቢ?

አንድ አሮጌ አንበጣ ዘመኑ ያለፈ

መልኩ የገረጣ ክንፉም የረገፈ ግር ቅጠል ለማግኘት እየተጣደፈ ከአንድ አራሽ ገበሬ እርፍ ላይ አረፈ ገበሬው በንዴት ቁጣው እየጠፈ «ከተረዳዳንስ ጉልበት ከተረፈ ብትበላ ም አይቆጩኝ በማለት አሾፈ» (ከ ሚ-)

ብዙ ታሪክ አለ ይህን የመሰለ ጤንነት እያለው መሥራት እየቻለ ነግቶ እስኪመሽለት መሽቶም እስቲነጋ ከቶ ወደ ሥራ እጁን ሳይዘረጋ ሰውን አሰልችቶ የሚኖር በቅልውጥ አለ በየቦታው አንዳንድ ሰነፍ ቅምጥ ።

ታዲያ ትችት ያውቃል ማንም አይችለው አዎ «ለተቀማጭ ሰማይ ቅርቡ ነው» ። ሠራተኞች መሳይ እነትርኪ ምርኪ ጉልበታቸው ትንሽ አፋቸው ሰው ነኪ ።

ሌላም ምሳሌ አለን ።

አንድ ሰነፍ ዋልጌ ግዴለሽ ዳተኛ ጉልበቱን ቆጣቢ በአፋ ሠራተኛ ትጉሁን ሠርቶ አደር የቅርብ ዓደኛውን በድፍረት አዋርዶ «አንተ ልበ ሰነፍ ያልተማርክ ጀዶ» ብሎ በመሳደብ ሳይቀድመው ለመቅደም መዘላበድ ያዘ ወዳጁን ማስቀየም

ቃል ሳይመልስለት በሕግ ሊጠቀም ትጉሁ ሠርቶ አደር ክስ መሠረተ ተሰዳቢው ሠነፍ ዓላማን የሳተ

እንደሚቀጣ አውቆት እያረተረተ
 አስታርቁኝ በማለት በቃል ወተወተ
 ካስታራቂዎቼም እንደኛው አፈ ሊቅ
 «ምን ታደርጋለችሁ ? » ተብሎ ቢጠየቅ
 «ከሥር መሠረቱ ስድብ ተሳስቶ
 ይኸው አገኘነው አለቦታው ገብቶ
 እጅግ አሳዘኖን ከንክኖን በብርቱ
 ስድቡን ልናዛውር ወደባለቤቱ
 ድርድር ይዘናል ተገኝቶ ብልሐቱ ።»
 ብሎ መልስ ሰጠ ባለማወላወል
 ብዙ ታሪክ አለ ይህን የሚመስል ።
 — ስለዚህ የከፋ ችግር እንዳይመጣ
 መነቃቀፍ ይቅር ሰነፍም ይቀጣ ።
 መመገብን ወደ ሥራን ለሚጠላ
 መመሪያችን ይላል «የማይሠራ አይብላ ።»

ክ ፍ ል ፯

የኢትዮጵያ ሕዝብ ባህላዊ የጀግንነት ወኔ

የጀግንነት ወኔ ኃይል የማይበግረው
 በዕድሜ ሳይወሰን ዘመንም ሳይገታው
 የአገር ፍቅር ስሜት እያገነፈለው
 ከእሳትነት ባሕርይ የሚመነጭ ነው ።
 የአባት ጦርን ሙያ ባሕርይና ወኔ
 እንዲህ ሲል ይገልጣል የጥንት ባለቅኔ
 «ሠንጋ አረጅ ብለው ለዕረፍት ቢያስገልሉት
 ሙያውን (ዐመሉን) አይረሳም ኮርቻ ሲጭኑት »

ጀግኖች ለነፃነት

ጠላት ከበዛበት ድንበር ከተነካ
 ጀግና ቤት የለውም ይኖራል በጫካ
 ልብስም ግር ቅጠል ነው ምግቡም የዱር ፍሬ
 ሥጋም እንዳያምረው ይታደናል አውሬ
 የሀገራችን ጀግኖች ሁሉም ስመ ጥሩ
 በሽታን ረሀብን ጥትንም ሳይፈሩ
 በበረሀ ውለው በረሃ የሚያደሩ
 ጋራውን ሲዞሩ ወንዙን ሲሻገሩ
 ለብርድ ለረሞጫው የማይበገሩ
 የዓድዋን ድል ታሪክ (ደጋግመው) የሠሩ
 ቅጥራቸው ብዙ ነው ይነገር ድምሩ ።
 ምንስ ጊዜው በርቅ ዘመን ባይገታ
 እንደምን ይረሳል የሠሩት ውለታ ?
 ትውልድ ሲተካ ትውልድ እያለፈ
 ትምህርት ሊሆነን ይህ ሁሉ ተጻፈ ።

የፈሪ መንጋ በአቋሙ አይረጋ

ጀግና ሰው ብርቱ ሰው ከጠላት ሲታገል
ፈሪ ከጠላት ጋር አብሮ ይደልታል
ለጊዜው በጥቅም ልቡናው ታውሮ
ኋላ እሚመጣውን አያይም አዙሮ

ፈሪ ለሀገሩ ጠላት ነው ባላንጣ
ደስታ የለውም ወንድሙን ካላጣ
ወገኖቹን በሰብቅ ከሶ ካላስቀጣ
አይመስለውም ለሱ ደሙን የተወጣ
አስታውሱት የጥንቱን የአምስቱን ዓመት ግፍ
ስንቱ ነበር ጀግና ታሥሮ የሚገረፍ ?
በኃይል ተገፍትሮ እስኪወጣ ድረስ
ጠላት ተጫወተ በአበሻ ሕዝብ ነፍስ

* * *

ታሪክን አስታውስ

ውድ መሥዋዕትነት ለሀገር የከፈሉ
ዐርበኞች ሲገቡ ከዱር ከገደሉ
የረሱትን እህል በስንት ዓመት በሉ ?
ወገኖቹን አጥቶ በሐዘን የሰከረ
የዱር ፍሬ እንኳ አጥቶ እየተገኘረ
በገደል በጫካ ሲባዝን የኖረ
ስንቱ በየጥሻው በየወንዙ ቀረ ?
ያለቀውም አልቆ ከሞት የተረፈ
ያን የአምስት ዓመት ግፍ ጠቅጥቆ ያለፈ
እንደጥላ አልፎለት ያ ሁሉ መከራ
ወድቃ የነበረች የሀገር ባንዲራ
በተነሣች ጊዜ ወጥቶ ከበረሃ
ትጥቁን እየፈታ ሲቀምስ እህል ውሃ

መከራን መርሳቱ የመከራ ሰው
በባለቅኔዎች እንደሚባለው
ባናውቀው ነው እንጂ «አለማፈር ነው» ።

ሌላውስ ጦረኛ የውስጥ አርበኛው
መሣሪያ የሌለው አራሽ ገበሬው
ከአፉ እየነጠለ ለዱር አርበኛው
ሲያበላ ሲያጠጣ ሲያለብስ የኖረው
ይረሳ ይሆን ወይ ከባድ ውለታው ?
ብዙ ነበርና ነገር ጠላሬው
ጠላት ለማስደሰት የሚጣደፈው
እየታወቀበት ውስጠ አርበኝነቱ
ስንቱ ተገረፈ ተቃጠለ ቤቱ ?
አሁንም አልጠፋ ሰንበር ስብራቱ
ልብስ ሸፍኖት ነው የውስጥ ሰውነቱ
ታትሟል በጀርባው ይታይ ግርፋቱ
መታወቂያው ነወይ ልዩ ምልክቱ ?
ምንስ ቁስሉ ቢሽር ቢበርድ ትኩሳቱ
አይገርማችሁም ወይ ያ ግፍ መረሳቱ ?

ስለዚህ ወገኔ ታሪክህን አድስ
ያለፈውን አስታውስ ወደፊትም ገስግስ
የአገር ፍቅር ይኑርህ ወገንህን አትጥላ
ያገኘሽውንም ከወገንህ ጋራ ተካፍለህ ብትብላ
በመከራ ጊዜ ይሆንሃል ጥላ

ወኔህም አይቀዝቅዝ ትጥቅህ አይፈታ
አገር ብትወረር ወገንህ ቢመታ
ጠላትህን ለመግጠም ልብህ አያመንታ
ምን ጊዜም ይኑርህ የጀግንነት ባሕርይ
ድል የአባቶችህ ነው በአሳብ አትለያይ ።

ማ ስ ታ ወ ሻ ።

ከዚህ ቀጥሎ በተከታታይ የሚቀርቡት ታሪክና ምሳሌ ዎች የጥንት አባቶች በተለይ ወኔ የተለያዩትን አንዳንድ ፈሪዎችን በመገመገሚያ ብርቱ ጦረኞችን ግን በማበረታታት ሞራላቸውን የሚገነቡበትን ትምህርት ማመንጫዎች ናቸው ።

ሞትን በሽሽት ለማምለጥ ?

«ከነዲሕ ስንዴ ውስጥ ተለቅሞ እስካልወጣ አንዳንድ የእንክርዳድ ዘር እንደማይታጣ በአውሮፓ መሬት በፈረንሳይ አገር ስመ ጥሩ ጀግኖች ባሉበት ጦር ሠፈር ወኔ የተለየው አንድ ፈሪ ነበር ። ተኩስ የሰማ አንደሆን ሲሸሽ ወደኋላው ይመስል ነበረ ዐይን ያለው ከጀርባው ይህኑ አሳፋሪ የተፈጥሮ በደ ል ናፖሊዎን ሰምቶ ተቆጥቶ በኃይል መንጥቆ አስወጣው ከሠራዊት መሐል አስገልጦት ፤ ቀርቶ ወታደርነቱ ጦረተኛ ሆነ በወጣትነቱ ።

ዳሩ ምን ይሁናል ፍርሐት ምን ሲረባ ከዕለታት አንድ ቀን ባልታወቀ ደባ ሰዎች ተጣልተው በያይ ጩኸት ሲያስተጋባ ይህ የፈሪ መንጋ ሆዱ ስለባባ አምባገር መሐል ሲገለግል ገባ ።

ከዚያም ለሌላ ሰው የተተኮሰችው የነደደች ጥይት አንድዳ ጣልችው ሞት ተቀበረ መጨረሻው ይህ ነው ።

መርዶውንም ወሰደው ወደናፖሊዎን ነገሩት ያ ፈሪ በጥይት መሞቱን ታዲያ ናፖሊዎን ሊያምናቸው አልቻለም ስለዚህም አለ «እኔ አይመስለኝም» አጅራ ብልጥ ነው ጭራው አይያዝም ከጥይት ለመሸሽ ሞትንም ለመቅደም

በስንቱ ጦር ሚዳ ሸሽቶ የማይደክም እንደርሱ ያለ ሰው በጥይት አይሞትም ይልቅስ ጠይቁ ምርመራው ይጣራ ሳይቀድመው ለመቅደም ሞትን ስለፈራ የወደቀች ጥይት በያገኝ ተፈናጥራ ሊውጣት ይችላል ከምናምን ጋራ» /ከ ሚ/ —ተመልከቱ እንግዲህ ማንም ተሳስቶ ይታክታል እንጂ አያገባው ገብቶ ሺህ ጊዜ ቢሸሹት ሞት አይቀርም ከቶ ። «ፈሪ ተራራ ነው ዘለግለም ይኖራል ጀግና ብርሌ ነው ቶሎ ይሰበራል ።» (የኢትዮጵያ ጥንታዊ አባባል)

* * *
ፍርሐት መቅሰፍት ነው ።

«ሦስት ዓደኛሞች ጦር ሚዳ ሲዘምቱ

አንደኛው በመፍራት ተጨንቆ በብርቱ መመለስ ፈለገ መሄድ ወደቤቱ

ነገር ግን ሲመለስ ወንበዴ እንዳይገድለው ሁለት ዓደኞቹ አውጥተው አውርደው ወደ አንድ ዋሻ ወስደው ደብቀውት ሄዱ

እነሱም ወደፊት ፈጥነው ተራመዱ አቀባቱን ወጥተው ቁልቁለት ሲወርዱ መልካም ድል አግኝተው ገና እንደ ደረሱ የጠላታቸውን ምሽግ አፈረሱ

ሆ እያሉ በእልልታ በድል ሲመለሱ ለዚያ ዓደኛቸው ምርኮ ይዘውለት ወደዋሻው ሄዱ የምሥራች ሰሌት

ግን ምኑ ተገኝቶ የጅቦች ትራፊ ጠጉሩን አጥንቶቹን የእጅ የእግር ጥፍሮቹን ለቃቅመው በእራፊ መርዶውን ለመንገር ለቤተ ዘመዱ

በመደሰት ፋንታ እያዘኑ ሄዱ ።»

— ሁሉን ከዚህ አንፃር ብናመዛገብነው ከጦርነት ይልቅ ፍርሐት መቅሰፍት ነው ።

— በመሠረቱ ግን የፍርሐት መለኪያው የጦር ሜዳ ብቻ አይደለም ዓውድማው ።

— ማንም ሰው ሲመደብ በኋላፊነት ተግባር በራስ መተማመን ከቆራጥነት ጋር ይፈለግበታል ሥርዓትን ማስከበር

በክተት ሲታወጅ የቢሮውም ሥራ ውጊያ ነው ጦርነት ከሰነፎች ጋር የእኩልነት መብት ትክክል ትርጉሙ ስድነት አይደለም ያልሰማችሁ ስሙ ።

* * *
— ብርቱው አደገኛ ሌላው የጦር ሜዳ ለዓለም የሚጠቅም ወይም የሚጎዳ የብርዕ ጦርነት ነው ወይ ፕሮፓጋንዳ ።

* * *
— ከተስፋፊዎች ጋር ስለ ሀገር ነፃነት በመንግሥታት ሸንጎ ስለእኩልነት ያለማወላወል ያለምንም ፍርሐት ሸንጥን በመገተር የሚሠለፉበት በፖለቲካም መስክ ይጠፋል ጦርነት

* * *
የወሬ ጦርነት

ጊዜ ሳትሰጡ ቅንጣት ሳትዘነጉ የአለባልታን ወሬ ደፍራችሁ ተዋጉ ሐሰት ወሬ ጠልፈው ሐሰት እያወጉ ሰላማዊ መስለው ሰላም የሚያናጉ

በሹክሹክታ ወሬ ዝና እያራከሱ ግራ ቀኝ አራግበው ወሬ ሲያናፍሱ ከወራሪ ጠላት በምንም አያንሱ

የሚደንቀው ነገር በጣም የሚገርመው በተለይ ወጣቱ አንዳንዱን ምን ነካው ? ክፍል ገብቶ ወሬ በውጭ አለባልታ ታዲያ እንዴት ከፍ ይበል የመፍጠር ችሎታ ?

በተለይ አንዳንዱ ከሥር መሠረቱ የተማሪነቱ ጠፍቶ ምልክቱ ደብተር እንኳ ሳይዝ ወይም ማስታወሻ ክፍል ገብቶ ወጥቶ ማሳበጥ ትክክል ?

ከቶ ምንም ቢሆን ምንም ሰብስቦ ቢኖር ከሀገር አለኝታ ከወጣቱ ሠፈር ይህ ይመጣል ብለን አልጠበቅንም ነበር ።

* * *
የጀግኖች መዘክር ከታሪክ ማገደር

በጥንት ዘመን ጦርነት በሚከፈሉበት አንዳንድ ሥፍራ ተገኝተው በቅኔ ግጥም እያነቃቁ ጀግናውን ከጀግና የሚያዋቁ የሠራዊቱን ስሜት የሚነቀንቁ በተለይ አዝማሪዎች ነበሩ ።

ለምሳሌ በ፲፰፻፵፭ ዓ/ም ደጃች ካሣ (ዓፄ ቴዎድሮስ) ከደጃች ጉሹ ጋር ጉር አምባ ላይ ጦርነት በገጠሙበት ዕለት ገልሞ የተሰኘው የቴዎድሮስ ጦረኛ ታክቲክ ለመለወጥ ወደኋላ ሲያፈገፍግ አይታው የሸሸ መስሏት ፡

«አይሸሸም ያልከው ገልሞ እንኳን ሸሸ ፡
የደንቢያን ግራር አያበላሽ» ስትል ገጠመችበት ።
ቴዎድሮስ ግን የገልሞን ጀግንነት ያውቁ ስለነበር ፡
«አሁንስ ዋሸሽ ልክ አይደለሽም»

በዙባት እንጂ ገልጦስ አልሸሸም
ገልጦ የጎራው ባላ
እርሱ ከሸሸ ማን ይቆማላ ?
በማለት መልስ ሰጥተውለታል ይባላል ።

«ሱሪህ አረንጓዴ ጎራዴህ ባለወርቅ
አምሮብሃል ካላ አንተ ብቻ ታጠቅ

«ጋረድ እንኳ ሞተ እንኳን ተቀበረ
ያንት ወንድም ነውና እንፈራው ነበረ?
ጋረድ ለምን ሞተ ለምን ተቀበረ?
ክፉ ለክፉ ቀን ይሆን የነበረ?»

ተብሎ የተጻፈውም እነ አዝማሪ አብተው
የተናገሩት የጦር ሚዳ ቅኔ መሆኑን ገሪማ ታፈረ ገልጠው
ታል ።

በጋፋት የሠሩትን መድፍ ይዘው በመዝመት መያ
የሠሩበት የነጃመ ተወላጅ ፊታውሪራ ውድነህ ፍላቴ
ሲፎክሩ ፡

«ውዴ የኮሶው እሸት
በሠራው ገዳይ እንደመለኮት»
ይሉ እንደነበረ ተጽፎአል ።
ከቴዎድሮስ ሞት በኋላ በየሥፍራው የተሰማውን እንጉ
ርጉሮ ገሪማ ታፈረ ሲገልጡ እንዲህ ብለዋል ።

«ካፈር የተሠራ ምን ጊዜም አፈር ነው
እንደ ቴዎድሮስ መቁረጡ መልካም ነው
ደርሶ በሚበርቀው የጦር ትእዛዛቸው
መቶ ሺህ ሠራዊት የሚከተላቸው

የቋራው ጦረኛ የመቅደላ አንበሳ
ሠርክ ዕለት አዲስ ነው ታሪኩ ሲነሣ
ዘንድሮ አርግጥለሁ ምን ይሆን ምን ይሆን ?
ከተወለደ አይቀር ወንድ እንዳንተ ቢሆን ፡
ቀና በል መኖሩ ተመልከት አገርህን
ድርቡሽ ደበደባት አይቶ አለመኖርህን
እባክህ መቅደላ ያን ንበዝ ልቀቀው
ወገኑን ከወገን እንዲያደባልቀው ፡

እኒያ የርሱ ክንዶች ገብርዬና ገልጦ
ወዴት ሄደው ይሆን የት ዘመቱ ደግሞ ?
በሰይፍ ግራና ቀኝ ይማቱ ነበረ
ወኔና ጀግንነት አብሮ ተቀበረ ?
እንኳን ተቀበሩ እንኳንም አለፉ
ወኔ ሲቀዘቅዝ ወዳጆች ሲጠፉ
ንዴት ብቻ ነበር ይኸን ጊዜ ትርፉ !!!

«ይዋጓል እንደ ገብርዬ ይማራል እንደ አካልዬ»

ዓፄ ዮሐንስ በጀግንነት የከፈሉትንም ውድ
የሕይወት መሥዋዕትነት ከሚገልጠው የቅኔ
አጻጻፍ የሚከተለውን ማስታወስ ይጠቅማል ።
«— ድርቡሾች በጎንደር ዳግም እንዳይደርሱ
መተማ ተቀምጧል ዮሐንስ ራሱ»

(ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ)

ስለዐድዋው ድል ከተጻፉትም ቅኔዎች
ባጭሩ የሚከተለውን እናስታውስ
—«ምኒልክ ተወልዶ ባያነሳ ጋሻ
ገብሩ እንቁላል ነበር ይህን ጊዜ አበሻ
ምኒልክ ተገዞ የምትጠይቁኝ
ፊትም አላለፈ ጎሳም አይገኝ
አባተ በመድፋትምሳውን ሲገድል

ባልቻ በመትረየስ ነጥሎ ሲጥል
ተማራኪው ባዙቅ ውሃ ውሃ ሲል
ዳኘው «ስጠው» አለ «ሠላሳ በርሜል» ።
ሐበሻ ጉድ አለ ጣልያን ወተወተ
ዐይነ ጥሩ ተኳሽ ቧ ያለው አባተ
ገበየሁ ቢሞት ተተካ ባልቻ
መድፍ አገላባጭ ብቻ ለብቻ» (ተ.መ)

* * *

«እንደ ደጋ ገብስ እንዲያ ኮስሶ
ያስቆረጥማል ጠላቱን ኮሶ
የዳኘው ጀግና ባልቻ አባነፍሶ» ።
ከዐድዋ መልለስ

ከዳኘው ጦረኞች ከምናውቃቸው
አረሞው ጦረኛ ጉብና ዳጨው
ጦር ግድግዳ ቢሆን ለርሱ ምኑ ነው
ሲያልፍ እስከጠረፉ እስከወዲያኛው
ማን ነበረ ጎበዝ የሚመክተው ?

* * *

ሌላው አባ መቻል በዳማ ፈረሰ
የጦሩ ገበሬ ሀብተ ጊዮርጊስ
መድፉ መትረየሱ ሳይንቀሳቀስ
በዘዴ በምክር ብዙ ደም ሳይፈስ
የጠላቱን ምሽግ የሚያፈራርስ
ማን ነበር እንደርሱ የልብ የሚያደርስ ? »

* * *

ለጠላቱ መቅሰፍት የእሳት አለንጋ
አመታቱ ድንገት በአሸባሪ አደጋ
የጀግኖች አበጋዝ አሉላ አባነጋ

እንኳን በወገኑ እንኳን ባገር ዜጋ
ዝናው በጠላት ዘንድ መቼ ተዘነጋ ?
እንደ አጥቢያ ኮከብ እንደ ዐሐይ ጮራ
ይኖራል ታሪኩ ዘላለም ሲያበራ

አገር መከፋፈል የምትፈልግ ዜጋ
ይህን አልፈለገም አሉላ አባ ነጋ
ዐፅሙ እንዳይወቅስህ ባለሀበት እርጋ ! ! ! !

* * *

— አገርህ ኢትዮጵያ የአፍሪቃ ሞገስ
የጀግኖች እናት ናት የነዘርዓይ ደረሰ
ለአገሪቱ አንድነት መሥዋዕትነት ከፍለው
ካለፉ በኋላ ታሪክ አስረክበው
አገር መከፋፈል ታሪክን መክለስ
ፀንቶ የኖረውን ግዛት ማቀናነስ
ከምን ተወለደ እንዲህ ያለው መንፈስ ?

* * *

«ለሀገሬ ጎበዝ ሞሰብ አስፋለሁ
እራቱን በጋሻው ሲበላ አይቻለሁ ።»
(ውሻዋ ገበሬ)

* * *

«ለሀገሬ ለሕዝቤ ስችል ሠርቻለሁ
ለሚመጣው ትውልድ ልጆች ተክቻለሁ
ግዳጄን ፈጽሜ እዚህ አርፌአለሁ ።»
(ደጃ/ ከፈለው ወ/ጸድቅ/

ዳግማዊ ዓድዋ በኦጋዴ

ማረሻው መትረየስ መነልጎያው ጓንዴ
የነስበር መንደር ትዝ አለኝ ኦጋዴ

ለዓለም ቀይ ትርኢት እናላይ የሚሉ
የጀግኖቹ ልጆች ይኸው ዛሬም አሉ
የጠላትን ጉልበት መትተው በማብረክረክ
ዳግም ሠርተውታል የዓዲዋን ድል ታሪክ

ብርቱ እልህ አለበት አደገኛው ጦር
በደሙ ለመክተር ያገሩን ድንበር
ዐአድዋን ጦረኞች ድል እያሰታወሰ
ቁጣው ገነፈለ ወኔውም ታደሰ
ሠራዊቱ በኃይል እየገሰገሰ
በየጦሩ ግንባር ገና እንደ ደረሰ
በርኬት ባዳፍኔ ደብ እያራረሰ
ተራራው ኮረብታው በእርሳስ ታረሰ
መድፉ አፋን ከፈተ ላውንጥሩ አገራ
ድብልቅልቅ ድብልቅልቅ ስንዴና ሽንብራ
የጦሩ አውድማ ሆኖ ካራ ማራ
ከሰፊድ ይበልጣል ሲያበጥረው ጉራ

ጠላት ዙር ተከቦ መውጫ መግቢያ ሲያጣ
ጀግናው ተደባልቆ ገባው በጨበጣ
ግንጃ ደም አስክሮት በደም እየዋገ
የጠላትን አንገት ይዞ ተቆራጥ
ጎበዝ ከጎበዝ ጋር እየተራኮተ
የጠላት እራሳ በብዛት መረተ
ሕይወቱን ለማትረፍ ጠላት ወተውተ
እጅ ወደላይ ሁኖ ምርኮው በረከተ
የኦጋዴ አዝመራ በዚህ ተከተተ
የጀግንነት ሙያን አወራርሶ በደም
እንዲህ ነው ተዮራን በተግባር መተርጎም
የአድዋን ድል ታሪክ በኦጋዴ መድገም ።

የጎመን አገዳ

«ማስፈራሪያ እንዲሆን የሚሸከመው
ብዙ ነው ይላሉ የፈሪ ዱላው»
ከምሥራቅ ከምዕራብ የተባገተው
ያ የሚያስገመግም የመሣሪያ ከምር
ለካስ ሥዕል የሮዋል የወረቀት ነበር ።
የመሣሪያ ከምር የጎመን አገዳ
ተንከታከቶ ሲወድቅ በሚገጥማት ፍዳ
ደፋርዋ ሰማሌ ይህን ሳትረዳ
ለሕዝብ በማትረፍ የዘለዓለም ዕዳ
ይታያል ወደፊት ማን እንደሚጎዳ

በሚረገው እሳት ተያይዞ ብትነድ
ምን ይሆን ወደፊት የዓለም ሕዝብ ፍርድ ?
ማክበር ወደን እንጂ የአፍሪቃን ቻርተር
ምስክር ቢፈለግ ከታሪክ ማገደር
ሊከደው አይችልም ጠላትም ይመስክር
የጥንት ወሰኖችን ሕንድ ወቅያኖስ ነበር ።
እኛ ግን መስፋፋት አንሻም ግልጥ ነው
አትንኩን ፡ አትንኩን ፡ ይህ ነው የምንለው
የኢትዮጵያ ጀግና አማካይ ታሪክ
«ደሚን ጠጡትና ሥጋዬንም እንኩ
አጥንቴን ከስክሱት አያልፍም ከልኩ
ነገር ግን አገሪን ድንበሯን አትንኩ»
የሚል ነው ።

* * *
የጦር መሣሪያ ርክክብ

ከምዕራቡ ዓለም ሰላምን የጠሉ
መሣሪያ እንዲሰጡን ብንጠይቅ በውሉ
«በዋጋም አንሸጥ» ብለው ተማማሉ

ነገር ግን በሽያጭ የከለከሉንን
መድፋን መትረየሱን ላውንቸር ሚሳይሉን
አዳፍኜውንና ብረት ለበስ ታንኩን
የአየር መቃወሚያ ራዳር ሮኬቱን
ከዚህም ሁሉ ጋር ስንቅ ሳይቀርብን
ልከውልን ኖሮ በሱማሌ በኩል
እንዲሁ በነፃ ምንም ነገር ሳይጎድል
ካርኔ ሳይቆረጥ ደረሰኝ ሳይባል
ደጊቱ ሱማሌ ጎረቤታችን
የማንንን እንኳ ሳትጠይቅን
ከመኪናው ጋራ አስረከበችን
እንዲህ ነው ጎረቤት የሚያስተማምን
ሌላ ምን ይባላል አሏህ ይስጥልን !
ዋጋ ሳንከፍልበት እንደ ተመኘን
ዝቀን አገባነው ከጠረፋችን ።

ግን ይህንን ስንል ከቶ እንዳንሳሳት
ለዚያ ሁሉ ምርኮ ጠመንጃና ጥይት
ጀግኖቻችን በደም የከረሉት ሕይወት
ያ ሁሉ ትንቅንቅ ውድ መሥዋዕትነት
በዕጥፍ ብልጫ አለው ከሰው ሰራሽ ገንዘብ
ሕይወትም ወርቅ ነው በታሪክ ይመዝገብ ።

የሰማይ አዋራ

ልጣይቅሽ ወሬ የሰማይ አዋራ
ከጠረፍ በመለስ እስከ ካራ ማራ
አልተካተተም ወይ የኦጋዴ አዝመራ
በሐርጌሳ ዞረሽ አልፈሽ በበርበራ
ደብዳቤ ጸፊልን ላኪልን አደራ
አዝመራ እሚያበላሽ የአንበጣ መንጋ
ተፈልፍሎ እንደሆን እንዳንዘናጋ

ደገሀቡር አዋራ ዋርዴርና ፌርፌር
ፊቅና ቀላፎ ኢሚ ቀብሪ ደሀር
ጅጅጋን ጨምሮ በተለይም ጎዴ
ታያለሽ ወደፊት ሲለብሱ አረንጓዴ
በደም ታትሞበት የተዘጋውን በር
የተቆለፈውን የጠረፋን ድንበር
የሚከፍተው የለም ከእንግዲህ ጅጅጋ
ከቶ አያሰጋትም የጠላት አደጋ
ምንስ ደፋር ቢኖር ሞትን የዘነጋ
ከአንበሳ መንጋጋ ማን ያወጣል ሥጋ ?
ስትገፋኝ ስትገፋኝ ደረስኩ ከገደሉ
ሲያድ ባሬህ ተመለስ ይበቃል በደሉ
ከበባህም ከሽፍል ፍርድ አለብህ ገና
ድንገት የተርብ ቤት ቀስቅሰሃልና ።

ቃል በቃል እየተወራረሱ ሲነገሩ የሚኖሩ ምርጥ

የቀረርቶና የፋከራ ቅጂዎች

«ደኑ ደኑ የደኑ በሬ
ካልቀሰቀሱት አይወጣም አውራ
እካለ ቀጥን እገረ ጫቃ

የጠላት ድንበር አልፎ እየወቃ
የሚረጋግጥ ሰው እንደጭቃ

* * *
«ሐምተ ኩሩ ልብ ወንበዴው
በጠላት ሰፈር የሚል ዘው ዘው
እንደ ጉሽ ጠላ እያስከረው
በደም ይዋኛል ከነጉራዴው»
አካሉ የሰው ድምጹ ያንበሳ
ብቻውን ሲሄድ ይመስላል ጎምሳ

* * *
አስቸግሮ እንደሁ ጠላት አይሎ
ያንን አባት ጦር አዙረው ቶሎ
እንዲበትነው እንደዛር ቆሎ

* * *
በጦር አውድማ የተበጠረ
ዕብቁ ሕዶ ምርቱ የቀረ
ምን ጊዜ ሳበ የለበን ቃታ
እንደ ጉሽ ጠላ ራስ የመታ ?
አገዳደሉ የተዋሐደ
ከላይ ያለውን እዙብጥ አውርዶ
ጠላቱን ገዳይ በውሐ ዳር
እየበረዘ ደም እንደማር»

* * *
«አልመጣም ነብር ያው መጣ ገና
ዝናም ያዘለ መስሎ ዳመና

«በመድፍ ሲያርሰው ማዶ ለማዶ
ያጣጥመዋል እንደ በረዶ
መቼ ተኩሶ መቼ ሰበረው
አንዱን ባንዱ ላይ አነባበረው

ተምኙ (ድባቅ) ሲመታ መግቢያ ሲያሳጣ
አፈጣጠኑ የሰማይ ቁጣ ! ! ! ! » (ከ.ማ.)

፪ኛ/ የቀረርቶ (ግጥም) ቅኔዎች

«በጥቁር ሰማይ ላይ ይጓዛል ደመና
አባት መሣሪያ እንጂ አይሰጥም ልቡና

አባቱ ወንጋ አርዶ እናቱ ቀቅላ
እቱ እየመተረች እያለችው ብላ
ወኔው ቀዘቀዘ እንደወርካ ጥላ ።

ለምን ይሆን ከቶ ለምን ይሆን ፈሪ ማቶንቶት
ይበጠስ ይመስል ቅጠል ያለቀኑ ።

ከጠላት ጦር ጋራ ገጥመው ሲዋደቁ
ይኸ ምን ያራራል ብለው ያልጠየቁ
ቆርጠው ቆርጠው ጣሉት እነልክ አያውቁ ።

ምን ያለው ነው አረ ምን ያለው ነው
ሲቃጡት ዝም ያለ ሲመቱትም ያው ነው
— ተው በለው ተው በለው ተው በለው ተው በለው
መግደልም መሞትም ከጥንት የቆየ ነው ።

አያ ዘላው ደኔና ከንፈረ ዘላው
ዕንባው ኮለል ይላል እኾህ ሲወጋው
— ደህና ንብዝና ነብር አንድ ናቸው
ደርሰው ሰው አይነኩም ካልደረሱባቸው ።
— ወዲያ ማዶ ሆኖ ክፉ ሰው ተጣራ
ወዲያ ማዶ ሆኖ ጀገና ሰው ወደ አለው
ጓዙን ተቀበሉት ገደሉ የመጣ ነው ።
— የሰው ዕድሜ አጭር ነው አያልፍም ከልኩ ።
ለአገሩ ቢሞት ግን ሕያው ነው ታሪኩ» ።